

LÄRANDE UTVÄRDERING

ESF-PROJEKTET KLARA LIVET

IMPLEMENTERINGSFASEN 2013-2014

Gunilla Albinsson

**Blekinge Tekniska Högskola
Institutionen för industriell ekonomi
2014**

**Lärande utvärdering
ESF-projektet Klara Livet
Implementeringsfasen 2013-2014**

Gunilla Albinsson

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Europeiska socialfonden.....	1
1.2 Projektbeskrivning.....	1
1.3 Verksamhetsstrategi och projektmål	2
1.5 Effektmål	3
2. Lärande utvärdering under projektperioden 2011-2013	3
2.1 Analys av projektets måluppfyllelse och resultat.....	3
3. Förlängd projekttid 2013-2014	6
3.1 Projektorganisationen under den förlängda projekttiden 2013-2014 ...	6
3.2 Verksamhetsstrategi och projektmål	6
3.3 Effektmål	7
4. Lärande utvärdering under förlängd projekttid 2013-2014.....	7
4.1 Utgångspunkter	7
4.2 Disposition.....	8
4.3 Forskningsansats	8
4.3 Utvärderingsmodell	8
4.4 Datainsamlingsmetoder	9
4.4.1 Dokumentanalys	11
4.4.2 Det reflekterande samtalet	12
4.4.3 Dialogseminariet.....	12
4.4.4 Intervjuer.....	12
4.4.5 Observationer.....	13
5. Resultat	13
5.1 Processtöd.....	13
5.2 SWOT-analyser	15
5.3 Processorienterade programkriterier	16
5.4 Intervjuer	16
5.4.1 Intervjuer med representanter för projektägaren, projektledare och projektdeltagare	16
5.4.2 Intervjuer med medlemmar i styrgruppen	19
5.4.3 Intervjuer med samverkanspartners.....	20
5.5 Projektlogik	22
5.6 Måluppfyllelse.....	25
5.7 Analys av måluppfyllelse, utfall resultat och effekter.....	28
6. Sammanfattande diskussion och slutsatser	30
6.1 Projektets resultat och effekter i förhållande till de mål som anges i Socialfondens utlysning	30
6.2 Relationen mellan satsade medel och måluppfyllelse	30
6.3 Projekt- och effektmål, kortsiktiga och långsiktiga effekter	31
Litteratur- och källförteckning.....	35

BILAGOR

Bilaga A: SWOT-analys 1

Bilaga B: SWOT-analys 2

Bilaga C: Dialogseminarium

Bilaga D Följeutvärderingens intervjupersoner

Bilaga E Intervjufrågor till representanter för projektägaren, Landstinget Blekinge och projektdeltagare

Bilaga F Intervjufrågor till styrgruppens medlemmar – Paraplyprojektet ”Återhämtning från psykisk ohälsa”

Bilaga G Intervjufrågor till samverkanspartners

Bilaga H Intervjufrågor till affärsutvecklaren i projekt Klara Livet

FIGURER

Figur 1 Resultatkedja

Figur 2 Den interaktiva forskningsansatsen

Figur 3 Mekanismer för hållbar utveckling

TABELLER

Tabell 1: Databeskrivning september 2013-augusti 2014

Tabell 2: Följeutvärderarens bedömning av måluppfyllelse inom projekt Klara Livet

1. Inledning

1.1 Europeiska socialfonden

Inom den Europeiska unionen är Socialfonden ett viktigt instrument för att skapa fler och bättre arbeten. Den ekonomiska ramen för det svenska programmet är omkring 12 miljarder, inkluderande både EU-stöd och nationell medfinansiering. Projekt finansierade av den svenska fonden ska primärt leda till ökad tillväxt och omfattas av programområdena 1 och 2. Målet för satsningarna inom programområde 2 är att bidra till att den europeiska sysselsättningsstrategins mål uppnås genom prioritering av följande mål:

1. Bidra till att kvinnor och män som står långt från arbetsmarknaden utvecklas och kommer i arbete eller närmare arbetsmarknaden samt att kvinnors och mäns möjligheter att arbeta utifrån sina egna förutsättningar vidgas.
2. Bidra till att underlätta ungas etablering i arbetslivet samt förebygga att unga hamnar i utanförskap.
3. Bidra till att underlätta för personer med utländsk bakgrund att etablera sig i arbetslivet.
4. Bidra till att underlätta en återgång till arbete för personer som är eller har varit långtidssjukskrivna.¹

De projekt som beviljas stöd under tiden 2007-2013 ska leda till resultat på individ-, organisations- och strukturnivå. Särskild vikt läggs vid de processorienterade programkriterierna lärande miljöer, innovativ verksamhet, samverkan, strategisk påverkan, transnationalitet, tillgänglighet, mångfald och jämställdhetsintegrering.²

1.2 Projektbeskrivning

Socialfondsprojektet Klara Livet ryms inom programområde 2 och har drivits av Landstinget Blekinge under perioden 2011-02-01 till 2013-08-31. Projektet vände sig till arbetslösa personer med en svag ställning på arbetsmarknaden, där satsningarna skulle leda till minskat utanförskap och ökat arbetskraftsutbud. Med riktade insatser ville man stärka individens möjligheter och motivation att återgå till arbetet och fungera i vardagen så att stör-

¹ Nationellt strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning (ESF) 2007-2013. [www.esf.se/Documents/ESF i EU/Introsida/Socialfondsprogrammet 2007-2013.pdf](http://www.esf.se/Documents/ESF%20i%20EU/Introsida/Socialfondsprogrammet%202007-2013.pdf) (tillgänglig 2013-09-16)

² Svenska EFS-rådet: SPeL, (2011). *Programkriterierna i Socialfondsprogrammet. Mervärden i projekten genom lärande miljöer, samverkan, innovativ verksamhet och strategisk påverkan.*

re inflytande på upplevd hälsa kunde uppnås. Ytterligare en målsättning var att individen skulle närma sig arbetslivet och en egen försörjning, antingen genom arbetsplatspraktik eller genom introduktion till socialt eller kooperativt företagande. Projektet omfattades av Europeiska socialfondens åtta programkriterier för tiden 2007-2013.

1.3 Verksamhetsstrategi och projektmål

Klara Livets övergripande syfte var att genom otraditionellt samarbete mellan olika samverkansaktörer utarbeta och prova en alternativ modell för aktiv rehabilitering med arbetsförberedande insatser, som i förlängningen ska leda till sysselsättning för människor i utanförskap. I projektet tillämpades ett strukturerat utbildningskoncept, en svensk version av den amerikanska Chronic Disease Self Management (CDSMP), utvecklat vid Stanford Patient Education Center, Stanford University. Modellen bygger på kognitiv inlärningspsykologi och riktas mot personer med långvariga sjukdomar och hur dessa hanterar den inverkan sjukdomen har på livet och känslorna. Projektets utbildningsintervention bestod av en utveckling av detta amerikanska koncept, bedrevs vid länets fyra folkhögskolor och utgjordes av tjugotvå veckors utbildning. Utbildningsmomenten innehöll temaområden såsom fysisk och psykisk hälsa, kommunikation, emotionell kompetens, självbild, kritiska reflektioner över egna tankar och beteenden, framtid samt arbetsplatspraktik alternativt introduktion till socialt företagande. Utbildningens basmetoder innehöll medveten närvaro (mindfulness), egenmakt (empowerment) och psykosyntes, en metod som genom frigörande av vilja och kreativitet främjar individens självförverkligande. Inklusionskriterier för deltagande i utbildningen var kvinnor och män i Blekinge län och Bromölla kommun i åldrarna 16-64 år.

Under den treåriga projektiden planerades insatser för minst 200 individer som var långtidssjukskrivna, fick sjukersättning, var utförsäkrade eller hade någon form av funktionsnedsättning.

I projektplanen angavs projekt- och effektmål enligt nedan:

- Planerade kurser ska genomföras. Alla workshops ska avslutas i syfte att leverera en rapport för att till samverkansaktörer införa fördjupad kunskap om målgruppen utifrån olika aspekter såsom funktionshinder, strukturella hinder och hinder som vi gemensamt skapar utan att veta om det.
- 300 personer ska genomgå kursen.
- Kurserna ska kvalitetssäkras och resultatet ha en mottagare.

- Implementering och kvalitetssäkring av resultatet ska utföras hos projektparterna.

1.5 Effektmål

- Under projekttiden ska insatser genomföras under fem terminer och innefatta 200-300 individer.
- Projektet ska ha lagt grunden till minst två nya sociala eller kooperativa företag.
- Individens upplevda hälsa ska stärkas.
- Genom arbete på praktikplatser ska kursdeltagarna skaffa sig arbetslivserfarenheter och betydelsefulla kontakter.
- Genom individuell rådgivning och coaching ska kursdeltagarna skaffa sig ökad kunskap om socialt och kooperativt företagande.
- Deltagarna ska efter utbildningsinsatsen och i kombination med praktik i befintliga företag och/eller via inkubatorsverksamhet, med mål att främja intresset för ett socialt eller kooperativt företagande, ha närmat sig arbetslivet och en egen försörjning. Efter hela projekttiden ska 100 personer ha kommit tillbaka till arbetslivet³ (Landstinget Blekinge, projektplan, Klara Livet, 2010).

2. Lärande utvärdering under projektperioden 2011-2013

Lärande utvärdering inom projekt Klara Livet utfördes på uppdrag av projektägaren, Landstinget Blekinge. Under projektperiodens 2,5 första år skrevs två delrapporter (Johansson & Sellberg, 2011; Johansson & Sellberg, 2012). Slutrapporten publicerades i september 2013 (Albinsson, 2013).

2.1 Analys av projektets måluppfyllelse och resultat

Utifrån en framåtsyftande och utvecklingsstödande ansats utvärderades de arbets- och projektprocesser som främjade bättre målstyrning samt utfallet av projektlogiken med tonvikt på kausaliteten mellan projektets mål och aktiviteter. I slutrapporten beskrevs även en interaktiv forskningsprocess inom vilken projektets kursledare, tillsammans med forskaren, gemensamt skapade en strukturerad lärande miljö där förståelse, kunskapsutveckling, förändrade förhållningssätt och kommunikationsmönster stod i fokus. I den konkluderande analysen konstaterades att:

³ Landstinget Blekinge (2010). *Projektplan Klara Livet*. s. 5-7.

Projekt Klara Livet följer uppsatta direktiv från Europeiska socialfonden och uppfyller i väsentliga delar projekt- och effektmålen. Projektet lägger tonvikten vid såväl individ som på samhällsnytta, sätter brukarperspektivet i centrum och har i princip nått ut till det antal kursdeltagare som planerats. En av projektets viktigaste framgångsfaktorer är den starka projektidén med utbildning och arbetsplatspraktik alternativt socialt företagande, en kombination som bör stärka individens möjligheter att få ett arbete eller närma sig arbetsmarknaden. Kursledarnas kompetens och engagemang, där många olika professioner och kompetenser samverkar, närhet till kursdeltagarna och individanpassning sammantaget med den metodutveckling som ägt rum inom utbildningen är ytterligare framgångsfaktorer.

Utvärderingen visar att det finns en tydlig ambition att synliggöra mångfald, jämställdhetsintegrering och tillgänglighet och att detta uttrycks såväl i projektplanen som i projektverksamheten. Följeutvärderarens bedömning är dock att de tre programkriterierna i större utsträckning borde konkretiseras, inta en mer strategisk roll och utgöra ett verktyg på alla nivåer inom projektet, snarare än att löpa som ett parallellt spår vid sidan om kärnverksamheten. Programkriterierna bör också inbegripa allt beslutsfattande inom projektet.

Projektet har påbörjat ett transnationellt arbete med polska samarbetspartners och med det finska projektet Mood för Work, som arbetar med rådgivning till arbetsgivare vid anställning av individer med fysiska funktionsnedsättningar. Ambitionen är också att utveckla samarbete med det europeiska nätverket för patient empowerment (ENOPE) och att vidareutveckla ett nordiskt nätverk. Transnationaliteten inom projektet har bidragit till kunskapsspridning av projektets innovativa idéer. Vid en förlängning av projektiden bör därför det samarbete som är under utveckling ytterligare fördjupas.

På strukturell nivå fyller projekt Klara Livet en viktig funktion och ger verktyg som Arbetsförmedlingen inte tidigare kunnat erbjuda. Sannolikt har det för många deltagare varit en väg att komma vidare i en rehabiliteringsprocess med slutmålet att komma in på arbetsmarknaden. Innovativt är även de nya samarbetsformer som byggts upp under projektiden. En utmaning inför den förlängda projektiden är att ytterligare stärka och sedimentera den samverkan som byggts upp mellan myndigheter och andra aktörer, men även att pröva och ge alternativ till ordinarie strukturer och regelverk.

En viktig del i Klara Livet är att ge utrymme för experiment och skapa innovativa lösningar mellan kärnverksamheten, det vill säga interventionen i form av utbildningsinsatser, och arbetsplatser och samverkanspartners på strukturell nivå. Det tycks som att rätt aktörer och organisationer arbetat gemensamt och drivit

komplexa frågor och att resultat uppnåtts som inte kunnat nås utan denna samverkan. Implementering har dock försvårats av att deltagande myndigheter styrs av den metodutveckling som bedrivs på nationell nivå. Myndigheten på lokal nivå har därför inte haft mandat att genomföra förändringar i den egna verksamheten. En positiv aspekt är att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen lokalt påbörjat en gränsöverskridande samverkan. Roller, ansvar, skyldigheter och utfästelser måste dock ytterligare tydliggöras, då ett aktivt engagemang hos centrala aktörer och medverkande organisationer är helt avgörande för om projektets resultat kommer att leda till långsiktiga och hållbara effekter. Arbetet med att systematiskt implementera projektet bör också vara en prioriterad uppgift under den återstående projektiden.

Resultat och utfall på individnivå är i nuläget endast begränsade. Förbättringar i kategorierna allmän hälsa, psykisk hälsa, självkänsla, självförtroende, sovvanor, matvanor och hantering av symptom har påvisats med hjälp av Wilcoxon signed rank test. En svaghet är dock att mätningar vid baseline inte gjorts, varför dessa resultat måste betraktas som preliminära. Ytterligare en svaghet är att ingen forskning bedrivits inom projektet. Frågan om utbildningskonceptet leder till att de individer som deltagit i den riktade insatsen har närmat sig arbetslivet och fått större inflytande över sin upplevda hälsa bör därför fördjupas under den kommande projektperioden. Intressant att reflektera över är även i vilken utsträckning projektet bygger på tidigare kunskap från utvärdering och forskning om projektets målgrupp samt betydelsen av den uppmärksamhet som riktats mot de individer som deltagit i interventionen i relation till individer som följt regelmässiga riktade insatser. Det vore värdefullt att kartlägga utvecklingen utan interventionsinsatserna, det vill säga jämföra resultatet med ett referensresultat; fall där insatsen inte gjorts. Skillnaden mellan dessa båda utfall blir då ett mått på interventionens effekt.

Det är svårt att i nuläget förutse om de nyskapande idéer som projektet genererat har förutsättningar för att utvecklas till en social innovation, omsatt i värdeskapande produktion och hållbara lösningar. Klart framstår att projektet bidragit till en positiv utveckling, kunskapsspridning och ett vidgat kontaktnät mellan projektets samverkanspartners. Under en eventuell förlängd projektid bör tolkning och analys av resultat, utfall och effekter fördjupas, liksom analysen av framgångsfaktorer, misslyckanden och utmaningar.

Den metodutveckling och de aktiviteter som genomförts inom projektet kan ses som ett mervärde till den arbetsmarknadspolitik som bedrivs av Arbetsförmedlingen och bör medföra att den erfarenhet som finns inom projektet sprids till en strukturell nivå och på sikt bidrar till såväl systempåverkan, förändring och till

offentlig debatt. Samtidigt finns en farhåga att Klara Livet inte implementeras, bedrivs för långt ifrån den reguljära verksamheten och därmed endast blir en tillfällig och tidsbegränsad lösning för en liten grupp individer. Den övergripande målsättningen under det kommande året bör därför vara att projektet blir självgående, det vill säga de metoder, verktyg och arbetssätt som utvecklats inom projektet realiserar i reguljär verksamhet, utan externt projektstöd (Albinsson, 2013, s. 38-40)

3. Förlängd projekttid 2013-2014

I den nya projektorganisationen inrangerades projektet som ett delprojekt i paraplyprojektet ”Återhämtning från psykisk ohälsa”. Den totala budgeten under tiden 2011-2014 omfattade 37,6 miljoner kronor med ekonomiskt stöd från Europeiska socialfonden på 16,6 miljoner kronor. För den förlängda projekttiden 2013-09-01–2014-08-31 erhöll Klara Livet ekonomiska medel med totalt 3,3 miljoner kronor.

3.1 Projektorganisationen under den förlängda projekttiden 2013-2014

Inom ramen för det övergripande paraplyprojektet bildades en gemensam styrgrupp som bestod av 21 medlemmar med bred representation. En strategigrupp/projektgrupp bildades, som skulle arbeta med implementeringsfasen. Operationella delar utgjordes av kursledning, marknadsföring, affärsutveckling, strategisk påverkan, metodutveckling, projektkoordinering, conceptualisering och arbete med socialt företagande. Ekonomifunktionen hade en stödjande funktion och ansvarade för ekonomisk prognostisering och redovisning.

3.2 Verksamhetsstrategi och projektmål

Projektmålet under 2013-2014 är att ”utveckla, kommersialisera och sprida Klara Livet med ambitionen att bidra till lokal utveckling, ny välfärdslösning och fler arbetstillfällen för personer som på grund av sin hälsa har svårt att komma in på arbetsmarknaden.”⁴ Den förlängda projekttiden avser även till att prova Klara Livet-konceptet på en grupp unga individer och till att fortsätta samarbetet med det europeiska nätverket för patient empowerment, ENOPE.

⁴ Landstinget Blekinge, (2013). *Projektplan Klara Livet, förlängd projekttid*, s. 7

3.3 Effektmål

Enligt projektplanen ska följande effektmål uppnås

- Kursen ”Liv i livet” för unga ska ge förbättrad egenupplevd hälsa för kursdeltagarna.
- En ideell förening ska bildas som ska sprida, påverka länet, landet och andra länder till att använda det utbildningskoncept som använts inom projektet.
- Undervisningsmaterialet ska uppdateras vad gäller manualer, check-listor och certifieringsmaterial.
- Analyserna av det material som samlats in under projektets två första år ska fördjupas och slutgiltigt resultat presenteras.
- En hälsoekonomisk analys ska genomföras.
- Samarbetet med andra europeiska länder ska förstärkas.
- Samarbetet med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommunerna, privata aktörer och andra sociala företag ska stärkas.
- Samarbetet med det europeiska nätverket ENOPE ska stärkas.
- Jämställdhetsaspekten inom projektet ska fördjupas genom deltagande i tre utbildningssteg⁵

4. Lärande utvärdering under förlängd projekttid 2013-2014

4.1 Utgångspunkter

Föreliggande rapport avser att bidra till lärande och utveckling genom att återföra kunskap och därigenom ge förutsättningar för dem som aktivt arbetar i projektet att reflektera över resultat och effekter. Rapportens övergripande syfte är att utvärdera och analysera relationen mellan Klara Livets effektmål och levererade resultat från projektets olika aktiviteter utifrån följande frågeställningar:

- I vilken utsträckning har projekt- och effektmålen uppnåtts?
- Går det att härleda relationen mellan satsade medel och måluppfyllelse?
- Vilka kortsiktiga resultat och effekter har projektet genererat?
- Vilka långsiktiga resultat och effekter kan identifieras?
- Hur förhåller sig projektets resultat och effekter till de mål som anges i Europeiska socialfondens utlysning för programperioden 2007-2013?
- Kan utlysningens mål relateras till den regionala och nationella utvecklingen?

⁵ Landstinget Blekinge (2013). *Projektplan Klara Livet, förlängd projekttid*. s. 7-8.

4.2 Disposition

I kapitel 4-5 beskrivs utvärderingens metod och de utfall som projektet genererat på kort sikt. I det sjätte och avslutande kapitlet analyseras framgångsfaktorer och mindre lyckosamma utfall samt resultaten sett ur ett längre tidsperspektiv. Vidare diskuteras hur projektets resultat och effekter förhåller sig till de mål som anges i Europeiska socialfondens utlysning för programperioden 2007-2013.

4.3 Forskningsansats

Lärande utvärdering inom projekt Klara Livet har formats i en interaktiv forskningsansats, som accentuerar skapandet av en cyklisk process och ett gemensamt ömsesidigt lärande. För att kunna fånga upp resultat och lärdomar har utfall av arbetsprocesser utvärderats fortlöpande, något som delvis bidragit till förändringar och att projektet bättre styrt mot sina resultat- och effektmål. Detta synsätt överensstämmer med den interaktiva forskningen, där förändring ses som integrerade delar i forskningsprocessen och där deltagarna är centrala från problemformulering till analys och presentation av resultatet. (jfr. Hansson, 2003; Westlander, 2006; Denscombe, 2010; Halvarsson, 2009).

Inom den interaktiva forskningen är dilemmat närhet och involvering i projektet i relation till distans och ett kritiskt förhållningssätt centralt. Genom att regelbundet och i olika forum kommunicera iakttagelser och analyser med dem som ansvarat för projektets genomförande har forskarens roll pendlat mellan att vara kritiskt granskande och samtidigt framåtsyftande och processtödjande (jfr. Albinsson & Arnesson 2010).

4.3 Utvärderingsmodell

Utvärderingsdesignen poängterar särskilt den lärande organisationen, ett praktiskt angreppssätt, som betonar hur organisationer konstruerar och förbättrar lärandet. Förändring och förändringsbenägenhet är avgörande för att detta lärande ska komma till stånd (jfr. Antonacopoulou et al 2006). I förgrunden för Klara livet står gemensamt lärande, reflektion och kunskaps-spridning. Avsikten med detta förhållningssätt till lärande är att skapa en utvecklad förståelse för användning och utveckling av den kunskap som projektet genererat. För att tydliggöra kausaliteten mellan mål och aktiviteter, projektets framgångsfaktorer och innovativa idéer är ytterligare en ansats att identifiera projektlogiken och normativ teori. En övergripande fråga blir då om mål, verktyg och utfall hänger samman i en logisk struktur (jfr. Chen, 2005).

Inom den lärande utvärderingen framhålls det reciproka, utvecklingsinriktade lärandet, delaktighet, tillvaratagande av olika erfarenheter och perspektiv liksom processtöd, handledning och råd om hur förbättringar praktiskt ska kunna genomföras (jfr. Brulin, 2008; Svensson m. fl. 2009). En förutsättning för den lärande utvärdering som ägt rum inom projekt Klara Livet var att skapa jämlika och ömsidiga relationer där både följeutvärderaren och de berörda arbetat aktivt med kunskapsbildning för att konstruera såväl teoretisk som praktiskt användbar kunskap. Att ställa frågor snarare än att ge generella svar och färdiga lösningar har då varit vägledande (jfr. Olsson, 2002; Svensson et al, 2007; Albinsson, 2014).

Generellt för projektets lärande utvärdering är att evaluera projektets struktur, utfall och resultat av praktiskt arbete för att uppnå förändring, stödja implementeringsprocesser och måluppfyllelse. Med denna utgångspunkt har en projektlogisk teoribaserad utvärderingsmodell valts, som möjliggör en beskrivning av relationen mellan mål, aktiviteter, processer och effekter. Dessa tänkta samband underlättar framtagandet av de aspekter som ska utvärderas och skapar underlag för diskussion, analys och gemensam förståelse i projektet för vilka faktorer som leder till framgång eller misslyckanden (jfr. Donaldson & Lipsey, 2006). Utvärderingsmodellen gör det också möjligt att uppmärksamma de ramar och förutsättningar som bestämmer vad som är utförbart, logiskt konsistent, realistiskt och relevant i en viss situation men även vad som kräver längre framförhållning för att en förändring ska komma till stånd (jfr. Karlsson, 1999; Lindgren, 2008).

Klara Livet är ett komplext samverkansprojekt där flera olika aktörer ingår. Det är därför troligt att flera tolkningar finns vad gäller mål, aktiviteter och förväntade utfall. I projektlogiken innefattas därför även att utvärdera projektlogikens normativitet, det vill säga om projektets mål och mening fungerat som en enande faktor, som väglett och varit meningsbärande för aktörernas handlande eller endast delats av projektledningen (jfr. Mandell, 1994).

4.4 Datainsamlingsmetoder

För att fånga så många olika aspekter som möjligt av projektprocessen med målsättning att få kontroll över data har en multimetodisk ansats valts i form av metodtriangulering, såväl inom som mellan olika metoder. Intervjumetoden har möjliggjort för följeutvärderaren att ringa in utvärderingsuppdragets frågeställningar och därigenom öka metodens tillförlitlighet. Triangulering mellan metoder omfattar dokumentanalys, processtöd, semistrukturerade, öppna och nätbaserade intervjuer, observationer, dialogseminarier samt re-

flekterande samtal i fokusgrupper (jfr. Svenning, 2003; Alvesson & Sköldberg, 2008; Cohen & Manion, 2011).

Insamlingen av data ägde rum under tiden september 2013 till augusti 2014. I nedanstående tabell åskådliggörs de metoder som tillämpats, källor, innehåll och de olika datainsamlingsmetodernas antal.

Tabell 1: Datainsamling september 2013-augusti 2014

Tid	Datainsamlingsmetoder	Källor	Innehåll	Antal
2013-2014	Dokumentanalys	Projektansökan Projektdirektiv Projektplaner Minnesanteckningar Delrapport 1 och 2 utvärdering Klara Livet Rapporter Europeiska socialfonden Avhandlingar och artiklar Forskningsrapporter	Verksamhetslogik Projektets utveckling Tidigare lärande utvärderingar inom Klara Livet Europeiska socialfonden, programområde 2 Socialt företagande Sociala innovationer Regional och nationell utveckling	35
2013	Reflekterande samtal	Projektledare Representant för projektägaren	Projektets måluppfyllelse Projektets måluppfyllelse	11 2
2013	Deltagande observationer	Projektgruppen Arbetsgruppen paraplyprojektet "Återhämtning från psykisk ohälsa" Workshop	Interaktions- och kommunikationsmönster Interaktions- och kommunikationsmönster Interaktions- och kommunikationsmönster	10 1 2
2013	Reflekterande samtal Semistrukturerade intervjuer Öppna intervjuer Workshop	Projektgruppen Projektgruppen Projektgruppen	SWOT-analys Projektlogik Projektlogik Projektlogik, affärsutveckling	3 7 2 1
2013	Processtöd Öppna intervjuer	Projektledaren paraplyprojektet "Återhämtning från psykisk ohälsa" Projektledaren paraplyprojektet "Återhämtning från psykisk ohälsa"	Projektplan Hinder och möjligheter för implementering av projektidén	1 2

2013	Reflekterande samtal	Projektgruppen	Hinder och möjligheter för implementering av projektidén	7
2013	Dialogseminarium	Projektgruppen	Återkoppling slutrapport Klara Livet	1
2014	Reflekterande samtal	Projektledaren	Implementeringsprocessen	12
2014	Deltagande observationer	Projektgruppen	Interaktions- och kommunikationsmönster	12
		Styrgruppen	Interaktions- och kommunikationsmönster	1
2014	Dialogseminarier	Projektgruppen	Processororienterade programkriterier med särskild tonvikt på jämställdhet	2
2014	Semistrukturerade intervjuer/samtal	Projektgruppen	Utfall av utbildning för unga individer	3
2014	Semistrukturerade intervjuer i digital form	Styrgruppen, 21 medlemmar	Styrgruppens uppdrag och beslutsfattande, projektets målpuppfyllelse	5
2014	Semistrukturerad intervju/samtal	Planerings- och utvecklingsdirektören, Landstinget Blekinge	Klara Livets projektidé, implementering	1
2014	Semistrukturerad intervju/samtal	Projektkonomen	Klara Livets projektidé, implementering, ekonomiska förutsättningar	1
2013-2014	Semistrukturerade intervjuer/öppna intervjuer	Samverkanspartners	Klara Livets projektidé, implementering	9
2014	Semistrukturerade intervjuer/samtal	Representanter för projektägaren	SWOT-analys	1
	Öppna intervjuer		Hinder och möjligheter för implementering av projektidén	2

4.4.1 Dokumentanalys

Ett omfattande antal dokument har granskats och textanalytisk metod tillämpats. Helheten i texterna har då varit det centrala och prefereras före summan av delarna, det vill säga de detaljerade analysenheterna. Konkret har metoden inneburit att följeutvärderaren läst de texter som relaterats till utvärderingens uppdrag såväl snabbt och översiktligt som långsamt och reflekterat. Genom att ställa frågor i förhållande till hur argumentationskedjan såg ut kunde texternas innehåll systematiseras och kritiskt granskas med avsikt att finna mening och mönster. De frågor som ställdes var: Vilken är textens huvudpoäng? Stöds denna poäng av det som uttrycks i texten? Vilka är textens bärande argument och på vilka premisser vilar slutsatserna? (jfr. Furberg, odaterad). Texttolkningen av dokument hade en diskursanalytisk

ansats där texterna tillskrevs avgörande betydelse för hur projektets olika aktörer uppfattade världen. I fokus för diskursanalysen stod att specificera och beskriva diskurser; det vill säga organiseringen och kombinationen av utsagor och hur definitioner, beskrivningar och slutledningar länkas samman till systematiska enheter. (jfr. Hall & Stuart et al, 1992; Sahlin, 1999; Bergström & Boreus m fl, 2012).

4.4.2 Det reflekterande samtalet

Det reflekterande samtalet inriktades på att utvidga aktörernas tolkning av verkligheten och tillämpades när följeutvärderaren gav processtöd till projektets aktörer vid projektgruppens veckomöten. Ambitionen var att understödja en lösningsinriktad diskussion mellan gruppmedlemmarna. Metoden blev ett värdefullt verktyg, som skapade möjligheter att ifrågasätta och granska skeenden och aktiviteter inom projektet, spegla alternativa perspektiv och dimensioner för att i nästa steg söka förståelse och formulera gemensamma abstraktioner och generaliseringar (jfr. Moxness, 1984; Emsheimer m.fl, 2005; Albinsson & Arnesson, 2012).

4.4.3 Dialogseminariet

Under den förlängda projekttiden träffades följeutvärderaren och projektdeltagarna i anslutning till de möten som ägde rum varje vecka. Vid dessa sammankomster fanns en stående punkt på agendan där angelägna problemområden diskuterades. Att uppöva förmågan till djupt lyssnade och eget berättande, sätta ord på erfarenheter och handlande blev då centralt. Dialogen uppmuntrade även till analogiskt tänkande, det vill säga jämförelse med andras erfarenheter, skapande av distans samtidigt som deltagarnas tankar blev tillgängliga för gemensam reflektion (jfr. Spinelli, 2005). Dialogseminariets idealtypiska utfall var att komma fram till en ny position, som alla parter i dialogen kunde känna sig lika förtrogna med som man varit med egna utgångspositioner (jfr. Eriksson, et al, 2010). Vid två tillfällen resulterade dialogseminarierna i ett idéprotokoll, som sammanställdes och sändes ut till gruppen.

4.4.4 Intervjuer

Följeutvärderingens intervjuer tog avstamp i en kvalitativ forskningsansats, som kännetecknas av att forskaren försöker skapa en samtalssituation som inrymmer trygghet, ömsesidig förståelse och flexibilitet. Enligt detta synsätt ses den kvalitativa intervjun som ett samspel mellan två människor och kan snarare betraktas som ett samtal på lika villkor där forskarens uppgift är att leda samtalet framåt (jfr. Kvale & Brinkmann, 2009; Esaiasson m. fl. 2012).

Utvärderingens intervjupersoner bestod av 28 individer (se bilaga D). Intervjufrågorna var företrädesvis semistrukturerade och behandlade implementeringen av projektet, utmaningar inför framtiden samt positiva respektive negativa resultat. Andra fokusområden var att stämma av projektets utveckling, mål och förväntat resultat såväl kort- som långsiktigt (se bilaga E, F, G, H). Flera intervjuer hade dock en öppen ingång där informanterna talade mera fritt om projektet. Tiden för intervjuerna omfattade 1-2,5 timmar. Intervjufrågorna till styrgruppen för paraplyprojektet "Återhämtning från psykisk ohälsa" introducerades vid ett styrgruppsmöte och sändes därefter via e-brev till representanterna i styrgruppen. Av styrgruppens 21 medlemmar besvarade 5 de bifogade intervjufrågorna.

4.4.5 Observationer

Under utvärderingsperioden befann sig forskaren nära projektgruppen, något som gjorde det möjligt att etablera subjekt-subjektrelationer med de personer som observerades och därmed förutsättningar att skaffa sig en inifrånvy. Observationerna inbegrep inte endast att registrera vad som hände utan involverade även känslor för att i nästa steg skapa distans och tolka skeenden. Observatörsrollen blev därmed inte ett enkelt val mellan deltagande respektive inte deltagande. Vid styrgrupps- och veckomöten, seminarier, workshops och informationsmöten intog följeutvärderaren en såväl aktiv som passiv observatörsroll, som närmast kan beskrivas som ett kontinuum från fullt deltagande till total avskildhet från den situation som studerades. I fokus stod att studera hur projektets aktörer arbetade mot måluppfyllelse av projekt- och effektmålen. Vidare observerades interaktions- och kommunikationsmönster inom gruppen. Fältanteckningar fördes, det vill säga innehållet i observationerna skrevs ner på ett så uttömmande sätt som möjligt och allt som skedde bedömdes som potentiellt viktigt (jfr. Polit & Hungler, 1989; Patton, 2002; Frankfort-Nachmias & Nachmias, 2008; Cohen & Mannon, 2011).

5. Resultat

5.1 Processtöd

Processtöd till representanten för projektägaren och projektledaren innefattade samtal där pågående och planerade aktiviteter genomlystes, liksom frågor som upplevdes som svårlösta. Utgångspunkten för de reflekterande samtalen var projektlogik, måluppfyllelse samt status i förhållande till SWOT-analyserna (se bilaga A och B). Följeutvärderarens återkoppling inriktades på att understryka vikten av att presentera en ny projektplan, for-

mera den nya projektorganisationen, specificera projektgruppens olika roller, påbörja ett vidareutvecklat samarbete med projektets samverkanspartners samt strama upp strukturen på veckomötena. Vidare föreslogs att följeutvärderarens slutrapport (se Albinsson, 2013) skulle läsas av projektgruppen och behandlas vid ett dialogseminarium, något som följeutvärderaren bedömde som särskilt viktigt, inte minst mot bakgrund av att projektet inte skrivit slutrapport för tiden 2011-2013 (se bilaga C). Diskussioner fördes även om hur projektet skulle inrangeras i paraplyprojektet ”Återhämtning från psykisk ohälsa”. Följeutvärderarens återkoppling inkluderade även rådet att projektgruppen i större omfattning skulle arbeta med omvärldsbevakning. En rekommendation var att ta del av olika rapporter⁶ och en avhandling som behandlade diskurser om sociala entreprenad⁷.

Prioriterade frågor under våren 2014 var att påbörja arbetet med fördjupad analys av det material som samlats in under tiden 2011-2013 och att få klarhet i om projektägaren avsåg att implementera projektet och sådana fall i vilken form detta skulle ske. Regelbundet berördes projektets målgrupp, hur den internationella samverkan skulle vidareutvecklas samt projektets arbete med att tydliggöra programkriterierna tillgänglighet, mångfald och jämställdhet. Följeutvärderarens återkoppling koncentrerades även på vikten av att påbörja implementeringen och inte invänta lösningar på praktiska frågor eller hålla fast vid orealistiska idéer.

Vid projektets veckomöten gavs även processtöd till projektgruppen. En del av detta inriktades mot förståelse av projektlogiken, det vill säga planering och genomförande av olika aktiviteter i relation till projektmål och effekter. Återkommande frågor var om rätt uppgifter och kärnområden prioriterades och hur man skulle fördela arbetsuppgifter inom gruppen. Följeutvärderarens återkoppling till projektgruppen handlade även om reflektion och förslag på hur gruppen skulle arbeta för att eskalera implementeringen. Möjligheterna till samverkan med andra sociala företag i länet borde undersökas, liksom nya samarbetsformer, som i förlängningen kunde leda till synergieffekter. Andra förslag var att bjuda in Europeiska socialfondens temagrupp ”Entreprenörskap” samt läsa rapporterna ”Att lära av mirakel”⁸ och

⁶ Temagrupp Entreprenörskap och företagande. (2012). *Verksamma strategier för ökat och hållbart arbetsintegrerande socialt företagande*. Rapport 0131. Stockholm: Tillväxtverket.

⁷ Levander, Ulla (2011). *Utanförskap på entreprenad. Diskurser om sociala företag i Sverige*. Göteborg: Daidalos förlag.

⁸ Floren, Anna-Karin m.fl. (2012). *Att lära av mirakel – att vända arbetslöshet till hållbart företagande. En antologi om arbetsintegrerande socialt företagande*. Rapport: 0465. Stockholm: Tillväxtverket.

”Arbetsmarknadsprojekt som kooperativ”⁹, för att i nästa steg diskutera dessa i projektgruppen. Processtödet fundament vilade på en uttalad strävan att fördjupa det utvecklingsinriktade lärande som stod i centrum för projektets lärprocesser. Viktiga redskap blev då tillförandet av teoretiska resonemang och reflektioner över projektets komplexitet, projektlogik, strukturer, processer och målgrupp för utbildningsinterventionen. Andra teoriansknytningar var arbete versus utanförskap, utanförskapets dikotomier, stämplingsteorier, intern och extern kommunikation och interaktionsmekanismer.

I processtödet ingick slutligen samtal med projektledaren för paraplyprojektet ”Återhämtning från psykisk ohälsa”. Återkoppling lämnades i form av förslag på forskningssamarbete inom ramen för det gemensamma paraplyprojektet samt handledning och hjälp vid skrivande av paraplyprojektets projektplan.

5.2 SWOT-analyser

De SWOT-analyser som utfördes tillsammans med representanter för projektägaren och med projektgruppen syftade till att öka förståelsen för projekt Klara Livets styrkor och svagheter samt identifiera de externa hot och möjligheter som kunde tänkas påverka projektet. SWOT-analyserna visade att tilltron till projektidéns bärighet var stor liksom entusiasmen inför arbetet med att förankra konceptet. En farhåga fanns dock att man skjutit över målet beträffande möjligheterna att samverka med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Coompanion och kommunerna. Identifierade styrkor var Landstinget Blekinges projektägarskap, den erfarenhet man skaffat sig under projekttiden 2011-2013 samt att projektet bedömdes fylla en viktig funktion, som arbetsmarknadspolitiskt låg väl i tiden. Andra styrkor som lyftes fram var att paraplyprojektet borde kunna ge kraft och bärighet åt Klara Livets projektidé. Projektgruppens ställning i relation till den nya styrgruppen sågs som en osäkerhetsfaktor, som borde klarläggas. En oklar plats i landstingets organisation och att vetenskapliga metoder inte tillämpats vid genomförandet av projektets interventionsdel var andra svagheter som lyftes fram.

När projektets möjligheter inventerades tecknades en optimistisk bild av hur implementeringen skulle kunna ske både lokalt och nationellt. Särskilt värdefullt var det intresse som omvärlden visat för projektidén. De hot som urskiljdes var att en permanent samverkan mellan projektets aktörer kunde

⁹ Andersson, Josefin. (2010). *Arbetsmarknadsprojekt som kooperativ. Erfarenheter från fyra ESF-projekt med ett kooperativt arbetssätt*. Norrköping: Linköping University Electronic Press

bli svår att uppnå, att projektet inte var förankrat på samhällsnivå och att det inte klarlagts vem som ägde utbildningskonceptet. Styrgruppens oförmåga att fatta framåtsyftande beslut bedömdes som ytterligare ett hot.

Vid en fördjupad diskussion av SWOT-analyserna diskuterades hur projektgruppen skulle arbeta vidare och vilka åtgärder som bedömdes som prioriterade för att bibehålla, förbättra och utveckla projektets styrkor. På samma sätt belystes hur identifierade svagheter kunde minimeras.

5.3 Processorienterade programkriterier

I projektplanen för den förlängda projekttiden anges att ett av effektmålen är att fördjupa arbetet med jämställdhetsaspekten. Detta ska uppnås genom aktivt deltagande i en utbildningsinsats, något som i nästa steg innebär att jämställdhetsperspektivet införlivas i allt beslutsfattande och på alla nivåer i projektverksamheten. Vid ett första seminarium behandlades innehållet i jämställdhetslagen, jämställdhetsintegrering, jämställdhetens kvalitativa och kvantitativa dimensioner samt hur man skriver en jämställdhetsplan/mångfaldsplan. Dessutom gavs exempel på hur en arbetsplats aktivt kan arbeta med jämställdhetsarbete. Den andra sammankomsten inriktades på förståelse för hållbar jämställdhet och hur man konkret kan gå tillväga för att utarbeta en vision för hur detta kan uppnås. Projektgruppen fick även i uppgift att fastställa jämställdhetsmål och ge förslag på hur man skulle arbeta med jämställdhetsarbetet framöver. Gruppen enades om att det sett ur perspektivet inflytande och påverkan var viktigt att eftersträva jämställda konstellationer såväl vad gäller medarbetare, kursdeltagare och styrgrupp. Med utgångspunkt i en reflektionsmodell syftade den tredje delen till att fördjupa lärprocessen och därigenom skapa förutsättningar för ett strategiskt jämställdhetsarbete inom projektet. Detta avslutande steg genomfördes dock inte inom projekttiden.

5.4 Intervjuer

5.4.1 Intervjuer med representanter för projektägaren, projektledare och projektdeltagare

En förutsättning för den förlängda projekttiden var att Klara Livet bedömdes ha uppfyllt de flesta projektmålen för tiden 2011-2013 och att metodiken kvalitetssäkrats och befunnits hålla hög kvalitet med nöjda kursdeltagare. Enligt intervjupersonerna är implementeringstankarna om fortsatt driftsform sammanvägt med projektdeltagarnas kompetens och engagemang framgångsfaktorer. I arbetet med att kommersialisera projektiden lyfts flera aktiviteter fram som särskilt betydelsefulla, exempelvis seminarier om sociala företag, nätverksträffar och workshops om kriterier för socialt företagande,

vilka bland annat resulterat i tre möjligheter att implementera projektidén. Det första alternativet är att starta ett socialt företag 1 september 2014 och ansöka om verksamhetsstöd från Landstinget Blekinge. Kurserna ska då i första hand marknadsföras mot företagshälsovården och större företag. Det andra alternativet innebär ett utvidgat verksamhetsstöd där alla samverkanspartners får tillgång till kurserna. Alternativ tre, slutligen, är att kurserna implementeras inom Landstinget Blekinge. Det faktum att projektägaren skjutit till 3,4 miljoner kronor till kurser riktade mot målgruppen unga vuxna i åldern 18-30 år uppfattas som lyckosamt och som en början till ett permanentande av verksamheten.

För några informanter kvarstår den kritik som tidigare riktats mot projektet; nämligen att bristerna i uppföljning inte åtgärdats under den förlängda projektiden och att insynen i projektverksamheten fortfarande är alltför begränsad. Flera menar att kommersialiseringen av projektidén har gått alltför långsamt, att arbetet varit ”tungrott”, att divergerande uppfattningar funnits vad gäller ramar för hur projektets samarbetspartners ska arbeta samt att motstridiga meningar bidragit till energiläckage och konflikter om vem som äger utbildningskonceptet.

Omarbetningen och konceptualiseringen av utbildningskonceptet har inneburit en del mindre omarbetningar. Inslaget från psykosyntesen har tagits bort och vikten av att följa kursuppläggningsen har ytterligare understruktits. Enligt flera informanter vill dock kursledarna arbeta mera flexibelt och utbildningsmomentens innehåll och omfattning bör i högre utsträckning kunna anpassas till kursdeltagarnas psykiska hälsotillstånd.

När landstingsledningen i början av 2014 lämnade direktiv om att Landstinget Blekinge var ägare till utbildningskonceptet uppstod en diskussion med en av folkhögskolornas rektorer, som var intresserad av att driva verksamhetsidén vidare. Detta bidrog, enligt några informanter, till att projektets förutsättningar justerades och att projektgruppens implementeringsarbete temporärt tappade fart.

En annan synpunkt är att strukturen på veckomötena borde ha stramats upp på ett tidigare stadium och drivits på ett mer konstruktivt sätt. Samtidigt framhålls att implementeringsarbetet måste få ta tid med motiveringen att experiment och prövning av alternativa lösningar ofta leder fram till oväntade och oförutsedda lösningar.

Under våren 2014 har en klar affärsidé utvecklats, något som föregåtts av intensiva diskussioner över tänkbara scenarier. Målsättningen har varit att enas om en tydlig kärnverksamhet, finna den optimala målgruppen och därefter skriva en handlingsplan. Vid flera tillfällen har också handlingsplaner upprättats med utgångspunkt i de preliminära beslut som lämnats av ledningen för Landstinget Blekinge. Enligt en informant har detta varit bekymmersamt då ”förutsättningar och beslut konstant ändrats, vilket ideligen omkullkastat beslut och handlingsplaner”. Till detta kommer en förändrad situation för fortsatt arbete på grund av ledningsbyte vid Blekinge kompetenscentrum. Sammantaget har dessa omständigheter medfört att framförhållning och långsiktig prioritering omöjliggjorts. Detta kan ses som ett misslyckande, men även som en utmaning, menar denna intervjuperson.

De hinder som identifieras för fortsatt utveckling av affärsidén är, enligt någon informant, att det inom projektgruppen finns en ovana vid att driva företag och att konkurrensen i en privat sfär är stark. Rekrytering av nya kursdeltagare har varit mindre lyckosamt, och en prioriterad fråga har därför blivit att finna en struktur för hur detta ska lösas. Ytterligare ett hinder är den politiska framtiden, då beslut fattas under hösten 2014 som är direkt avgörande för möjligheterna att driva det sociala företagets tänkta kärnverksamhet. Mindre lyckosamt för projektet är, enligt flertalet intervjupersoner, att den nya styrgruppen varit kraftlös, passiv, alltför tentativ och inte fattat några inriktningsbeslut utan snarare haft en konsultativ funktion för de fem projekt som ingår i paraplyprojektet ”Återhämtning från psykisk ohälsa”. Vid ett styrgruppsmöte togs till protokollet att formuleringen ”styrgruppen ska tillföra de resurser som behövs” skulle strykas från projektplanen. Paraplyprojektets styrgrupp har med denna markering blivit ”en teknisk lösning”, menar en av projektdeltagarna, som även ifrågasätter om Klara Livets målgrupp är relevant för detta projekt. Styrgruppens strukturella ram har dock även berikat projektet, inte minst i form av ett regelbundet erfarenhetsutbyte.

I de intervjuer som genomfördes under den förlängda projekttidens senare del framhålls att projektbudgeten är väl i balans och att Landstinget Blekinge finansierar fortsatt verksamhet för år 2014. Inrangeringen i paraplyprojektet har inneburit att man kunnat hitta gemensamma beröringspunkter, inte minst den konferens som genomfördes under våren upplevs som en värdefull grund för spridning av projektidén. Vidare har ett kontaktnät etablerats inom Landstinget Blekinge men även med andra presumtiva intressenter. Ett utbildningskoncept som är prövat och väl genomarbetat och där aktiv rehabilitering och arbetsförberedande insatser prioriteras möjliggör

också att kurserna kan starta tämligen omgående. En annan viktig framgångsfaktor är att rollfördelningen och arbetsklimatet inom projektgruppen utvecklats från att vara oklar och osäker till tydlig och mera stabil, menar någon informant.

När intervjupersonerna ombeds reflektera över projektets måluppfyllelse i relation till projektdirektiv och projektplan anser några att målgruppen inte har varit tydligt definierad och att detta, liksom analys av resultat och metodutveckling, är nödvändigt för att en hållbar implementering ska komma till stånd. Flertalet betonar särskilt att projektet fyller en viktig funktion och att den prövade interventionen visat sig vara ett bra alternativ för människor som riskerar att hamna i utanförskap. Det optimala är om projektägaren på ett mera aktivt sätt tar hand om resultatet och att projektet uppfattas som en social innovation och en strategisk samhällsåtgärd, som sett ur ett lite längre perspektiv kommer att permanentas. En fråga av mera allmän karaktär är också om det är rätt organisation som söker projekt och om det sker på rätt nivå inom Landstinget Blekinge. Att gå samman med andra landsting kunde måhända ha varit en mera framkomlig väg, som underlättat acceptans för projektidén regionalt och nationellt.

Samtliga informanter anser att det är omöjligt att bedöma projektets effekter och betydelser på kort och lång sikt. En angelägen uppgift framöver blir att ytterligare analysera och sprida resultatet, något som redan påbörjats exempelvis vid nationella och internationella konferenser.

5.4.2 Intervjuer med medlemmar i styrgruppen

Enligt de fem informanter som besvarat intervjufrågorna är paraplyprojektet ett viktigt projekt som förhoppningsvis kommer att ge avtryck på olika nivåer. Särskilt värdefullt är arbetet gentemot målgruppen psykiskt sjuka, som är en av samhällets mest utsatta. En av de intervjuade framhåller att projektet tillkommit som ett bottom-up-projekt, något som är viktigt, inte minst sett ur ett brukarperspektiv. Paraplyprojektet medför en samverkan över gränserna mellan akademi och praktik och upplevs som berikande och intressant. Nedan återges informanternas uppfattningar vad gäller styrgruppens uppgifter:

Att ange mål och inriktning i samklang med befintliga projektplaner. Och i de fall då det är aktuellt förbereda "hemmaplanen" så att de olika projektens aktiviteter kan leva kvar efter projektidens slut (informant 1).

Följa projektet löpande vad avser inriktning, resultat och utifrån den roll jag har komma med synpunkter och inspel. Jag har också en roll att vidarebefordra projektets arbete till den organisation jag representerar. Vad gäller beslut så har jag ett övergripande principiellt ansvar. Ej påverka eller detaljstyra (informant 2).

Att fatta erforderliga beslut i mån av behov. Att vara ifrågasättande. Att tillföra kunskap. Att ha och få överblick över hela projektet med dess olika delprojekt. Att förbereda och diskutera hur de olika delprojekten ska permanentas i sin hemkommun (informant 3).

Att få information om det löpande arbetet som kan ges av delprojektledare och ansvariga inom projektet genom skriftlig dokumentation samt föredrag i nämnden där projektet är förankrat. Ser inget behov av fysiska träffar då information ges löpande inom verksamheten. Finns behov av mandat gällande frågeställningar eller dylikt förankras detta enligt rutin till ledning och politiken (informant 4).

Att vara bollplank åt projektledningen samt komma överens i frågor rörande samverkan mellan de olika aktörerna (informant 5).

När intervjupersonerna reflekterar över efterfrågade förväntningar på styrgruppen från projektens projektledningar och projektdeltagare är man enig om att styrgruppen ska fatta övervägda och kloka beslut, visa intresse och delaktighet, men även inta en ifrågasättande roll samt förankra projektet i den egna organisationen. Förväntningar från styrgruppen är att få tydlig återrapportering om hur de olika projekten fortlöper och i vilken utsträckning de når sina mål.

Informanterna ombads också att bedöma projekt Klara Livets måluppfyllelse i relation till projektdirektiv och projektplan. Fyra anger att de inte kan besvara frågan, då någon ny verksamhet inte startat inom ramen för den förlängda projekttiden medan en menar att projekt Klara Livet nått sina mål vad gäller antalet deltagare. Däremot har målet att fördjupa en försöksverksamhet i syfte att skapa en ekonomisk förening/socialt företag inte uppnåtts.

5.4.3 Intervjuer med samverkanspartners

Informanterna tycker, med några undantag, att Klara Livets verksamhetsidé är en framgångsfaktor i sig och ett nytänkande. På sikt bör denna verksamhetsidé kunna påverka samhälleliga strukturer så att de problem och utvecklingsbehov som finns inom arbetslivet kan mötas på ett bättre sätt. De människor som inte kommer in på arbetsmarknaden eller varit sjukskrivna och blivit utförsäkrade från Försäkringskassan har inte möjlighet att få till-

träde till arbetsmarknaden på samma villkor som andra och har inte samma behov som friska arbetslösa. Det är därför viktigt att erbjuda möjligheter till en meningsfull sysselsättning för dessa individer och att utarbeta ett alternativ som dessutom förbereder för arbetslivet. Lyckosamt är att projektet lyckats implementera verksamheten under i första hand 2014.

Lämpliga och starka samarbetspartners bedöms också vara en framgångsfaktor, som bör underlätta och förkorta tiden i utanförskap för kursdeltagarna. Lyckosamt är också den kompetens som funnits hos de kursledare som genomfört utbildningsinsatsen. En generell uppfattning är att rätt samverkanspartners medverkat i projektet, möjligen kunde andra organisationer som exempelvis Svenska Kyrkan inkluderas, då behovet av föreberedande insatser varierar. Flera informanter ser det också som svårt att ha Landstinget Blekinge som samverkansaktör och menar att kopplingen till näringslivet i stället borde ha varit starkare, inte minst med tanke på möjligheterna att skaffa praktikplatser, något som varit och fortfarande är ett problem. Även samarbete med kommunledningar i de olika kommunerna efterfrågas.

Samverkan mellan olika myndigheter i projektet bedöms som problematiskt och uppkomna hinder kan i stor utsträckning härledas till centralstyrning, skilda arbetssätt och regelverk inom de olika myndigheterna. Dessa faktorer har tidigare utgjort och utgör fortfarande ett hinder som omöjliggör innovativa arbetssätt och implementeringstankar. Arbetsförmedlingen har deltagit i ett stort antal projekt under programperioden, men inte avsatt tillräckligt med resurser inom organisationen för att systematisera och ta till vara på erfarenheter och kunskap.

Det utdragna förfaringssättet vad gäller administration och upphandling inom Europeiska socialfonden upplevs också som svårhanterligt, med fördröjningar inom projektverksamheten som följd. ”Det känns som om projektet jagat på för att hitta deltagare eftersom det annars skulle vara svårt att få ihop finansieringen från ESF. Detta har bidragit till att det ibland blivit fel deltagare som erbjudits plats i kurserna”, anser en av Klara Livets samverkanspartners.

Utbildningskonceptet har i princip fungerat bra, men flera påtalar att projektet borde ha varit mera transparent och att det upplevts som svårt att få insyn i verksamheten och de beslut som fattats. I flera intervjuer ifrågasätts behovet av utbildningsinsatsen, inte minst med tanke på att kopplingen till arbetslivet är alltför svag. Inga belägg finns heller för vad som varit bra för kursdeltagarna eller i vilken utsträckning de fått arbete eller närmat sig ar-

betslivet. En fråga som därför måste fördjupas är vad som händer efter kursernas slut. Å andra sidan anser flera av de intervjuade att projektet haft stor betydelse för ett betydande antal människor, som troligen upplevt förbättrad hälsa efter utbildningsinterventionen. Under projekttiden 2011-2013 har Folkhögskolornas inkluderande miljö också varit värdefull för många kursdeltagare.

Enligt de intervjuade samverkansparterna har projektet under den förlängda projekttiden inte efterfrågat fortsatt samarbete på ett konkret och tydligt sätt. En av intervjupersonerna, som deltagit i projektet under 2011-2013, lyfter fram att samarbetet med projektet varit konfliktfyllt, något som fått till följd att den organisation som denna representant företräder inte deltagit som samverkansaktör under den förlängda projekttiden. En annan organisation poängterar särskilt det mervärde som utbildningen haft för målgruppen och önskar fortsätta med samverkan och rekrytering inom målgruppen då Klara Livets verksamhet är väl förankrad inom organisationen. Rekryteringen till kommande kurser ses som en viktig fråga så att "rätt" personer får erbjudande om att delta i kurserna.

Eftersom projektägaren och de samverkande organisationerna inte lyckats hitta samarbetsformer och en samverkansmodell som skulle kunna permanentas har utmaningen under den förlängda projekttiden varit att försöka finna en sådan. Enligt flera samverkanspartners påbörjades implementeringen alltför sent under projekttiden 2011-2013. En mer ingående analys av överväganden vad gäller projektets affärsidé, en eventuell kommersialisering samt en presentation av projektets faktiska resultat efterfrågas därför. Projektets implementeringsform har ännu inte förankrats inom Landstinget Blekinge. Likaså bör utbildningsinterventionen vid den förlängda projekttidens slut prioriteras framför idén att starta ett socialt företag. Det är också viktigt att följa upp alla deltagare efter kursernas slut och undersöka i vilken utsträckning de kommit tillbaka till arbete och studier. Enligt intervjupersonerna är spridning av resultatet och metoden till andra kommuner, landsting och regioner andra prioriterade områden.

5.5 Projektlogik

Projektets ursprungliga syfte är att genom otraditionellt samarbete mellan olika samverkansaktörer utarbeta och prova en alternativ modell för aktiv rehabilitering med arbetsförberedande insatser, som i förlängningen ska leda till sysselsättning för människor i utanförskap. I projektet tillämpas ett strukturerat utbildningskoncept. Initialt utgjordes målgruppen av kvinnor

och män i Blekinge län och Bromölla kommun i åldrarna 16-64 år.¹⁰ Denna viljeinriktning återkommer i projektplanen för den förlängda projekttiden och uttrycks i projektmålet ”att öka chansen till sysselsättning för individer som på grund av sin hälsa inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande och att påverka samarbetet mellan myndigheter till nya samverkansmetoder”.¹¹ För att kartlägga relationen mellan fastställda projekt- och effektmål och planerade eller genomförda aktiviteter har projektet genomlysts vid flera tillfällen. Tydligt framstår att projektet satt upp höga målsättningar för sin verksamhet och att man genom de aktiviteter som planerats och genomförts hoppats kunna påverka utvecklingen på såväl individ- organisations- som strukturnivå.

Under den förlängda projekttiden har två artonveckors- och två sexveckorskurser genomförts med 12, 5, 8 och 11 deltagare. Ytterligare 3 till 4 kurser planeras hösten 2014. Arbetsförmedlingarna i Blekinge län, Vuxenpsykiatrin i Karlskrona och projektledaren kommer i huvudsak att ansvara för rekryteringen av kursdeltagare och Landstinget Blekinge finansierar kurserna med 3,4 miljoner kronor. Ny målgrupp för interventionsinsatsen är unga individer i åldern 18-30 år.

Arbetet med att utveckla samverkan med ENOPE och uppdatering av undervisningsmaterialet kan hänföras till effektmålen. En generell slutsats är dock att de målsättningar som formuleras i projektansökan för den förlängda projekttiden är otydliga vad gäller såväl syften som mål och att det inte klarläggs vad som är den minsta tänkbara förändring man vill uppnå på individ- organisations- och samhällsnivå eller vad som är ett gott förväntat utfall. Inte heller preciseras kort- och långsiktiga målsättningar. Och hur vet man att Klara Livet-konceptet ”lämpar sig utmärkt” som drivande i ett socialt eller kooperativt företag med motiveringen att ”hänsyn behöver tas till medarbetarnas förutsättningar, behov, livssituation och motivation?”¹² Det är även oklart varför en ny målgrupp valts under den förlängda projekttiden, en grupp som inte kan jämföras med rekryteringsgruppen för tiden 2011-2013.

Problematiskt är att interventionsinsatserna snarare tycks ske på individnivå då fokus ligger på att de planerade kurserna ska ge möjlighet för individen att uppnå egenupplevd hälsa, stärka självkänslan, och ge ökade insikter om sig själv, hälsan och det omgivande samhället. De ungas möjligheter att genom interventionen få ett arbete eller närma sig arbetsmarknaden saknas

¹⁰ Landstinget Blekinge (2010). *Projektansökan Klara Livet*, s. 5.

¹¹ Landstinget Blekinge, (2013). *Projektplan, Klara Livet, förlängd projektid*, s 6.

¹² Landstinget Blekinge, (2013). *Projektplan, Klara Livet förlängd projektid*, s. 7.

som kortsiktig effekt av utbildningsinsatsen, det enda som omnämns under rubriken effektmål är att man planerar ett antal studiebesök. Under utbildningstiden bedrivs forskning om interventionens påverkan på depression och sömn hos kursdeltagarna. Inga preciseringar ges om avsikten med denna studie eller vilka lång- och kortsiktiga effekter projektet vill uppnå genom att utföra dessa mätningar.

Klara livet omfattas av Europeiska socialfondens åtta programkriterier för tiden 2007-2013. Särskilt prioriterade områden är lärande, jämställdhet och tillgänglighet. I projektplanen beskrivs hur ett fördjupat arbete med jämställdhetsaspekten ska genomföras för att utveckla kunskap och förståelse för hur jämställdhet kan ses som en del av hållbar utveckling. Det är dock oklart vilka effektmål projektet vill uppnå med de tre utbildningssteg som beskrivs i projektplanen och hur projektets jämställdhetsintegrering praktiskt ska genomföras inom projektets aktiviteter.

Samverkan på den regionala och nationella nivån ska ses som en styrning som skapar förutsättningar, men även begränsningar för projektets arbete lokalt, och sträcker sig från initiering av projektidén till innovativa arbetsätt och utveckling av metoder. En aspekt som då bör vägas in i analysen av projektlogiken är Klara Livets förutsättningar och mandat att förändra samverkansformer med myndigheter, kommuner och privata aktörer, då några egentliga påtryckningsmöjligheter inte finns. De deltagande aktörerna påtar sig heller inte ansvaret att uppfylla vissa åtaganden såsom aktiv rekrytering av kursdeltagare eller krav på ansvar för att projektet får genomslagskraft inom den egna organisationen. Implementering av nya arbetssätt, metoder och samverkansformer låter sig inte göras så lätt, trots engagemang och kunskap om interventionsinsatsen, något som stöds av den forskning som berör den lärande organisationen (jfr. Argyris och Schön, 1996; Senge, 1990). Att förstå på ett teoretiskt plan och omsätta i praktiskt handlande kräver omfattande tidskrävande insatser.

När projektlogiken vidgas till att även innefatta utvärdering av projektlogikens normativitet, tycks projektets aktörer ha olika uppfattningar om projektets mål och mening, något som medfört att det inte alltid funnits en delad gemensam förståelse och övertygelse om varför projektet bedrivs och hur projektets mål ska kunna uppnås. För att ett normativt ramverk ska bli möjligt krävs en organisationskultur som knyter aktörerna nära varandra och skapandet av ett ”varumärke” där projektet hålls samman och fungerar som en social identifikation och ett ”organisationsklister” (jfr. Albinsson, 2013).

5.6 Måluppfyllelse

I nedanstående tabell bedöms projektets måluppfyllelse. I de två första kolumner presenteras projekt- och effektmålet och därefter ges exempel på aktiviteter som genomförts för att uppnå dessa. Slutligen illustreras hur följeutvärderarens bedömning om målet är helt, delvis eller inte uppfyllt.

Tabell 2: Följeutvärderarens bedömning av måluppfyllelse inom projekt Klara Livet

Mål	Aktivitet	Måluppfyllelse
Övergripande mål: Utveckla, kommersialisera och sprida Klara Livet med syfte att bidra till lokal utveckling, ny välfärdslösning och fler arbetstillfällen för personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden	Broschyr och film om projektet Socioekonomisk redovisning och föreläsning Planerad slutkonferens inställd på grund av för litet antal anmälda. Istället inbjöds till presskonferens 2014-08-28 Arbetsmöten 1 gång per vecka. Prioriterade frågor: Projektlogik, affärsidé, affärsutveckling, budget, likviditet. Spridning av projektidén vid 4 nationella och 2 internationella konferenser.	Målet är delvis uppfyllt
Fördjupa en försöksverksamhet i syfte att skapa en ekonomisk förening/socialt företag utan vinstutdelning	Affärsplan är under utvecklande	Målet är ej uppfyllt
Prova utbildningskonceptet på en grupp unga individer med syfte att mäta kursens påverkan på depression och sömn. Kursen ska även stärka individens självkänsla	Studien ”Sömnkvalitet och stress hos unga vuxna” pågår.	Utbildningskonceptet: Målet är uppfyllt Framlagda forskningsresultat: Målet är ej uppfyllt
Den ideella föreningen ska sprida utbildningskonceptet och bidra till att länet, landet och andra länder använder det.	Diskussioner förs om gemensamma framtida ansökningar där ett syfte är att sprida projektidén till Europa, företrädesvis de baltiska länderna, Danmark och Storbritannien.	Målet är ej uppfyllt
Uppdatering av utbildnings-	Checklistor och manualer är	Målet är uppfyllt

materialet, det vill säga manualer, checklistor och certifieringsmaterial	delvis omarbetade Utvecklandet av applikationen ”Sånt är livet” har testats i Klara Livets kurser. Applikationen har inte tillämpats ”skarpt”	Målet är delvis uppfyllt
Genomföra en djupare analys av projektets första två år	En första analys avseende kursdeltagarnas ålder och geografisk hemvist har genomförts av Payoff - Utvärdering och analys AB.	Målet är delvis uppfyllt
Genomföra en hälsoekonomisk analys på insamlat material från de första tre åren.	En socioekonomisk analys med utgångspunkt från typfall har utförts av Payoff - Utvärdering och analys AB	Målet är delvis uppfyllt
Stärka samarbetet med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och kommunerna	Nätverksträffar 1 gång varje månad med Arbetsförmedlingens chefer	Målet är delvis uppfyllt
Stärka samarbetet med privata aktörer och andra sociala företag	Studiebesök hos de sociala företagen/sociala kooperativen Explosion, Jobbklotet, Café rekommendera, Macken och Atrium.	Målet är delvis uppfyllt
Sprida utbildningskonceptet nationellt och internationellt. Förstärka samarbetet med andra europeiska länder	European Employment Forum, november 2013, Bryssel Seminarium om implementering, Halmstad, maj 2014 (arrangerat av SPeL). Konferens om samhällsansvar som en del av affärsstrategin – arrangerat av Svenska EFS-rådet i Sydsverige, maj 2014 Konferensen Kultur och hälsa Transnationellt möte, maj, 2014, Basel ENOPE-nätverket, juni, 2014, Malmö.	Målet är delvis uppfyllt
Utöka samarbetet med andra länder och samverka med det europeiska nätverket för patient empowerment, ENOPE	Konferens: European Employment Forum, november 2013, Bryssel Transnationellt möte, maj,	Målet är uppfyllt

	2014, Basel Diskussioner fördes om gemensamma framtida ansökningar där ett syfte är att sprida projektidén till Europa, företrädesvis de baltiska länderna, Danmark och Storbritannien.	
Fördjupa arbetet med de processororienterade programkriterierna med särskild tonvikt på jämställdhet	Två seminarier har genomförts.	Målet är ej uppfyllt

5.7 Analys av måluppfyllelse, utfall resultat och effekter

Projektets innovativa ansats under 2013-2014 har erbjudit möjligheter att testa och utveckla de tankar om implementering som vuxit fram under projektiden. Kurser har riktats till målgruppen unga vuxna i åldern 18-30 år och nya kontakt- och samverkansytter har skapats, exempelvis med det europeiska nätverket NOPE, men även inom Landstinget Blekinge. Att utvärdera dessa inriktningar är i nuläget omöjligt. En tänkbar utveckling är att projektägaren permanentar Klara Livets projektidé inom den folkhälsoprofil som eventuellt ska införas vid folkhögskolorna. Interventionsinsatsen kan på detta sätt spridas till andra verksamheter och förhoppningsvis generera långsiktiga multiplikatoreffekter.

En viktig del i Klara Livet är att ge utrymme för experiment och skapa innovativa lösningar. Att under ett år lyckas med att fördjupa en försöksverksamhet i syfte att skapa en ekonomisk förening/socialt företag utan vinstutdelning visade sig, trots stora ansträngningar från projektgruppen, vara ett uppnåeligt mål.

Relevanta aktörer och organisationer har påbörjat ett samarbete, något som öppnar upp för gränsöverskridande arbetssätt. Implementeringen har dock försvårats av att deltagande myndigheter styrts av den metodutveckling som bedrivs på nationell nivå. Myndigheten på lokal nivå har därför inte haft mandat att genomföra förändringar inom den egna verksamheten. En särskilt positiv aspekt är att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen lokalt påbörjat gränsöverskridande samarbete. Projektet har vid den förlängda projektidens slut kommit en bra bit på vägen mot en implementering av projektiden och det övergripande målet är delvis uppfyllt. Ett annat positivt resultat är att utbildningskonceptet visat sig vara användbart i olika målgrupper och att fler kurser än planerat slutförts.

Den socioekonomiska analysen på insamlat material från de första tre åren är delvis uppfyllt. Utifrån en modell för samhällsekonomiska utvärderingar av sociala projekt har beräkningar gjorts på fiktiva fall, detta för att ge ökad förståelse för värdet av sociala investeringar och för att kunna ta fram underlag för beslut om hur projekterfarenheterna ska tas till vara. Inga beräkningar har dock gjorts på faktiska individer, en totalstudie eller en studie av slumpvis utvalda individer, något som medför att högst preliminära slutsatser kan dras. Och varför har den hälsoekonomiska aspekten lämnats för att istället studera socioekonomiska utfall?

När projektiden avslutas 2014-08-31 har projektet ännu inte lyckats implementera metoder och kompetens i den reguljära verksamheten, dock plane-

ras ytterligare kurser riktade mot unga fram till december 2014. Den ideella föreningen är i nuläget inte bildad och de effektmål som berör utökat samarbete med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommuner och privata aktörer har inte uppnåtts eller utvecklats nämnvärt under den förlängda projektiden. Samverkansaktörernas arbete med att implementera modellen i sina ordinarie verksamheter har heller inte intensifierats på det sätt som man hoppats på. Hindrande faktorer såsom organisationernas snäva ekonomiska ramar kombinerat med att de olika aktörerna inte har mandat att bedriva förändringar och metodutveckling inom organisationen/myndigheten kvarstår således. Konkret innebär det att Försäkringskassan i Blekinge saknar ekonomiska resurser och personal för att permanenta Klara Livets verksamhetsidé. Arbetsförmedlingen i Karlskrona har haft intentionen att upphandla projektet, men misslyckats beroende på att en nationell upphandling mot samma målgrupp redan verkställts. Samverkan med Coompanion eller sociala företag i regionen har inte ägt rum, inte heller har en strategisk modell för spridning inom Landstinget, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och kommunerna såväl lokalt, regionalt som nationellt utarbetats.

6. Sammanfattande diskussion och slutsatser

6.1 Projektets resultat och effekter i förhållande till de mål som anges i Socialfondens utlysning

Utgångspunkten för Socialfondsprogrammet under tiden 2007-2013 är att de projekt som beviljas stöd ska leda till resultat på individ-, organisations- och strukturnivå. Betoningen ligger på innovation och mervärde liksom de processorienterade programkriterierna lärande miljöer, innovativ verksamhet, samverkan, strategisk påverkan, transnationalitet, tillgänglighet, mångfald och jämställdhetsintegrering. Programmets målgrupper är individer, som på grund av olika anledningar har en svag ställning på arbetsmarknaden. En annan viljeinriktning, om än inte så stark som individperspektivet, är att projekten ska leda till utveckling på organisations- och strukturnivå.

Den metodutveckling och de aktiviteter som genomförts under projekt Klara Livets implementerings- och analysfas kan ses som ett mervärde till den arbetsmarknadspolitik som bedrivs av Arbetsförmedlingen och bör kunna medföra att den erfarenhet som finns inom projektet sprids till en strukturell nivå och på sikt bidrar till såväl systempåverkan, förändring och till offentlig debatt. Beträffande programkriterierna har strategisk påverkan, innovativ verksamhet och transnationalitet prioriterats med utfallet kortsiktiga effekter i form av internationella kontakter, uppmärksamhet vid konferenser och i media.

6.2 Relationen mellan satsade medel och måluppfyllelse

Under den förlängda projekttiden år 2014 har projektet haft finansiering med 3,3 miljoner. Under den totala projektperioden har Klara Livet haft en totalbudget på 37,6 miljoner kronor. När projektet avslutas är budgeten nästan helt i balans med utfallet. Överskottet på den totala budgeten är 5 %, vilket motsvarar drygt 2 miljoner kronor. Bedömningen är att de ekonomiska förutsättningarna varit avgörande för projektets uppnådda resultat och att de gynnat de individer som deltagit i projektet. Men medaljens baksida är att de goda ekonomiska förutsättningarna medför överhängande svårigheter, inte minst vid fortsatt implementering, då mottagande organisation har helt andra budgetprocesser och budgetramar som måste hållas.

6.3 Projekt- och effektmål, kortsiktiga och långsiktiga effekter

Klara Livet har initierats av de problem och utvecklingsbehov som finns inom arbetslivet. Genom innovativt samarbete mellan olika aktörer har en modell för aktiv rehabilitering med arbetsförberedande insatser prövats. Projektet bygger på en projektlogik som predikterar planering av aktiviteter, förutsägbara utfall, förväntade resultat och effekter. Dessa hänger samman i logisk kedja:

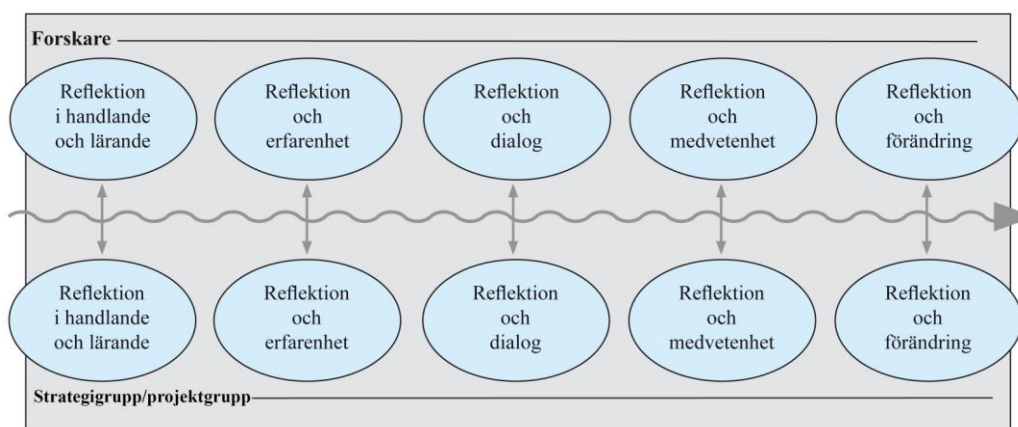

Figur 1: Resultatkedja (Ramböll, 2013).

I det optimala fallet leder den ena nivån till den andra, men enligt Ramböll, är det inte så med självklarhet. Att individer deltar i program eller projekt innebär inte nödvändigtvis att de har utvecklats och att verksamheten bidragit till en positiv och innovativ utveckling medför inte per automatik att de metoder som utvecklats inom program eller projekt kommer att tas till vara (Ramböll, 2013). Dessa tankar är överförbara till projekt Klara Livet.

Den utvärderingsmodell som tillämpats inom Klara Livet har tydliga kontrollerande inslag av att planerade aktiviteter genomförts, utfallet av dessa och att projektmålen uppnåtts. Med denna förutsättning är den samlade bedömningen att de projekt- och effektmål som ställts upp delvis uppfyllts. Parallellt med den beskrivna utvärderingsmodellen (se sid 8) har ett utvecklingsinriktat lärande där gemensam kunskapsbildning och en öppen, dynamisk process stått i fokus. Signifikant för detta lärandet är att individen tillsammans med andra lär sig att förhålla sig till komplexa problem och situationer. Den primära uppgiften blir då att identifiera situationen, uppgiften eller problemet. Förhållningssättet förutsätter en omprövning av existerande arbetssätt, och interaktionsmönster och en öppenhet för att pröva nya ståndpunkter (jfr. Schön, 1983).

Lärande utvärdering inom Klara Livet bygger på att följeutvärderaren och projektdeltagarna tillsammans arbetat med att utveckla kunskap och förståelse. Detta har åstadkommit genom att lösa praktiska problem inom projektets kärnverksamhet och handlar snarare om att ställa frågor än att ge allmängiltiga svar och färdiga lösningar. Den interaktiva forskningsansatsens process beskrivs i nedanstående figur:

Figur2: Den interaktiva forskningsansatsen (Albinsson, 2014).

En utmaning i denna ansats är att den rymmer en inneboende utmaning; nämligen forskarens och praktikerns olika intressen. Skillnaden i perspektiv och olika synsätt kan dock skapa förutsättningar för ett utvecklande samarbete. Synliggörandet av problem och den gemensamma reflektionen har också möjliggjort att särskilja vad som är specifikt och generellt i en situation.

Konstateras kan att utfallet av aktiviteter inom projekt sällan är helt lyckosamma. Snarare krävs ett stort antal försök och misslyckanden för att uppnå innovativa och hållbara lösningar. Ett exempel på detta är de aktiviteter som planerats och utförts inom projektet för att försöka utveckla en affärsidé och skapa ett socialt företag. Det individuella lärandet har under denna process varit påtagligt och teoretiskt lärande har säkerligen uppnåtts. Däremot har kunskaperna ännu inte tillämpats i en praktisk verklighet. Generellt sett är det svårt att överblicka och förutse effekter av ett projekt. Inom Landstinget Blekinge har folkhälsoinriktningen fått ökad legitimitet och lyfts fram som en prioriterad fråga. Uttalade planer finns på att denna inriktning ska kunna inrangeras inom folkhögskolornas verksamhet, något som borde innebära att Klara Livets utbildningskoncept kan leva vidare med långsiktiga effekter som följd. Landstinget Blekinges finansiering via ett överskott i 2014 budget har medfört att kurser kunnat genomföras. En kortsiktig effekt av denna lösning är att andra samarbetsvägar öppnats än de som ursprungligen planerats.

Det är inte ovanligt att projektidéer dör ut och att arbete med implementering avstannar efter projekttidens slut. Anledningen till detta kan vara att projektidén, nya tänkesätt och metoder inte integreras i den ordinarie verksamheten utan snarare löper som parallella spår. Ett annat dilemma är att representanterna i styrgruppen inte implementerar projektidén i den organi-

sation som man företräder på ett strategiskt sätt alternativt inte har mandat att påverka utvecklingen (jfr. Arnesson & Arnesson, 2012). Aktörerna inom mottagarorganisationen upplever också ofta att de inte fått tillräckligt med information, något som leder till skepsis, ointresse, kortsikta projektresultat och i förlängningen uteblivna multiplikatoreffekter. Det är heller inte ovanligt att projektresultat åskådliggörs i antal nöjda deltagare eller genomförda aktiviteter. Likaså är ett antal individer i varierande ålder, som genomgått en intervention ingen utfästelse för långsiktiga effekter. Projektet bör därför överväga att genomlysna och effektanalysera huruvida nöjdhet och positiva upplevelser internaliserats hos individen och bidragit till mera långsiktiga effekter i form av bestående etablering på arbetsmarknaden och bättre fysisk och psykisk hälsa.

Flera källor, exempelvis enkäter, kvalitetsdokumentation samt intervjuer och samtal med representanter för projektägaren, projektledaren, kvalitetsansvariga och kursledare ger stöd för att Klara Livets kursdeltagare övervägande upplevt projektets utbildningskoncept som motiverande och utvecklande. Projektet har även skapat förutsättningar för att implementeringen kommer andra än de individer som deltagit i kurserna till godo. En trolig långsiktig effekt är att de nya samarbetsformerna, inom vilka olika professioner samverkat, bidragit till en helhetssyn på de individer som medverkar i utbildningsinterventionen. En långsiktig effekt skulle också kunna bli att de samverkanspartners som deltagit i projektet vidareutvecklar samarbetsformer och kommunikationskanaler som inte funnits tidigare. Om projektet under fortsatt implementeringsfas hösten 2014 kan stimulera till läroprocesser inom de myndigheter som medverkat i projektet alternativt i andra utvecklingsverksamheter kan detta leda till långsiktiga multiplikatoreffekter. Det är svårt att förutsäga huruvida ett projekt ska leda till hållbara effekter eller hur man ska arbeta för att förväntade långvariga effekter ska uppstå. Enligt Svensson och Brulin kan hållbarheten i ett projektarbete beskrivas som ett samspel mellan tre mekanismer:

Figur 3: Mekanismer för hållbar utveckling (Svensson & Brulin 2013).

Det aktiva ägarskapet, innebär att projektägaren och representanterna i styrgruppen bidrar med resurser, styrning och engagemang. Särskilt viktigt är att projektägaren tar hand om projektresultaten och skapar förutsättningar för implementering i ordinarie verksamhet. Enligt Svensson och Brulin är avsaknaden av aktiva ägare måhända den viktigaste förklaringen till att projektresultat sällan leder till långvariga effekter. En annan mekanism är samverkan. Det handlar då om utveckling och gemensam kunskapsbildning kring komplexa problem såsom tillväxt, och exkludering på arbetsmarknaden. Den tredje mekanismen, det utvecklingsinriktade lärandet, betonar utveckling, förändring och innovation, nödvändiga enheter i projektprocessen, som då ses som öppen och delvis oförutsägbar (Svensson & Brulin, m fl, 2013).

För Landstinget Blekinges del är projektet nyskapande då en samhällsinriktad kombination av rehabilitering och arbetsförberedelse prövats. För att ett projektbaserat utvecklingsarbete ska kunna leda till långsiktiga effekter på organisations- och strukturnivå krävs ett aktivt ägarskap. Ett sådant innebär att verksamhetsansvariga beslutsfattare inom Landstinget Blekinge på ett tydligt och aktivt sätt ansvarar för fortsatt implementering, efterfrågar resultat, styr strategiskt samt ger stöd till verksamheten. Effekten av projektets uppnådda resultat har genererat förutsättningar för samverkan där såväl informella och tentativa nätverk som mer formaliserade samarbetsformer prövats. Tillsammans med det utvecklingsinriktade lärandet har förutsättningar skapats som på sikt kan omsättas i värdeskapande produktion och hållbara lösningar. Sett ur ett längre perspektiv är det i nuläget omöjligt att förutsäga huruvida effekter på samhälliga strukturer kommer att uppnås.

Litteratur- och källförteckning

Albinsson, Gunilla. (2014). *Utvecklingsinriktat lärande inom ESF-projektet Klara Livet*. Blekinge Institute of Technology. Research Report, Issue 3, ISSN 1103-1581, 2014:03. Applied Health Technology.

Albinsson, Gunilla. (2013). *Följeutvärdering projekt Klara Livet. Slutrapport projektiden 2011-2013*. Blekinge Tekniska Högskola/Landstinget Blekinge.

Albinsson, Gunilla., Arnesson Kerstin. (2012). "Team learning activities: reciprocal learning through the development of a mediating tool for sustainable Learning." *The Learning Organization. International Journal of Critical Studies in Organizational Learning*. vol 19 (6).

Albinsson, Gunilla., Arnesson Kerstin (2010). How critical can you be as an on-going evaluator? *International Journal of Action Research*. 6 (2-3) pp. 256-288.

Alvesson, Mats., Sköldbberg, Kaj. (2008). *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.

Andersson, Josefin. (2010). *Arbetsmarknadsprojekt som kooperativ. Erfarenheter från fyra ESF-projekt med ett kooperativt arbetsätt*. Norrköping: Linköping University Electronic Press.

Antonacopouou, Elena., Jarvis, Peter., Andersen, Vibeke. et al. (2006). *Learning, working and living. Mapping the terrain of working life learning*. New York: Palgrave MacMillan.

Argyris, Chris., Schön, Donald. (1996). *Organizational learning II. Theory and practice*. Massachusetts: Addison-Wesley Publishers.

Arnesson, Kerstin., Gunilla Albinsson. (2012). "Interaction patterns within a steering group – power and action outcome." *Economic and Industrial Democracy* vol 34 (3).

Bergström, Göran., Boréus, Kristina. (Red). (2012). *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Brulin, Göran (2008). *Gemensam kunskapsbildning för regional tillväxt och hållbar utveckling*. Linköpings universitet. HELIX Workings Papers.

Bryman, Alan. (2012). *Social research methods*. Oxford: OUP Oxford.

Chen, Huey-Tsyh. (2005). *Practical program evaluation*. California: Sage Publications Inc.

Cohen, Louis., Manion, Lawrence., Morrison, Keith. (2011). *Research methods in education*. London: Routledge Falmer.

Denscombe, Martyn. (2010). *The good research guide – for small-scale research projects*. Maidenhead: Open University Press.

Donaldson, Stewart, I., Lipsey, Mark, W. (2006). "Roles for theory in contemporary evaluation practice: Developing practical knowledge" (pp 56-75). In I. Shaw, J. Greene. M. Mark. (Eds). *Handbook of evaluation*. Thousand Oaks: Sage.

Emsheimer, Peter., Hansson, Hasse., Koppfeld, Thomas. (2005). *Den svår-fångande reflektionen*. Lund: Studentlitteratur.

Esaiasson, Peter., Giljam., Mikael, Oscarsson, Henrik., Wangerud, Lena. (2012). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm Norstedts Juridik AB.

Eriksson, Bengt., Häger, Birgit., Thuresson, Ann-Charlotte. (2010). *Dialogseminarier – en arbetsmetod i förändringsarbete*. Delrapport II från FoU projektet Omsorg och vård för ett helt liv. Karlstad universitet.

Floren, Anna-Karin m.fl. (2012). *Att lära av mirakel – att vända arbetslöshet till hållbart företagande. En antologi om arbetsintegrerande socialt företagande*. Stockholm: Tillväxtverket.

Frankfort- Nachmias, Chava., Nachmias, David. (2008) 7th edition. *Research methods in the social sciences*. New York: Worth Publishers.

Furberg, Mats (odaterad). *Att läsa resonerande text – några tips*. Göteborgs universitet: Filosofiska institutionen (opublicerad).

Halvarsson, Öman (2009). "Hur teori kan bidra till lärande – interaktiv forskning i nationella utvecklingsprogram". (ss 145-164). I L. Svensson, G. Brulin, S. Jansson och K. Sjöberg (Red.), *Lärande utvärdering genom följeforskning*. Lund: Studentlitteratur.

Hall, Stuart., Gieben, Bram (Edts). (1992). *Formations of modernity*. Cambridge: Polity Press.

Hansson, Agneta. (2003). *Practically. action research in theory and practice – in the wake of LOM*. (Doctoral Dissertation). Gothenburg: University of Gothenburg. Department of Sociology.

Johansson, Ingalill., Sellberg, Lena. (2012). *Delrapport 2 Klara Livet*. Blekinge Tekniska Högskola.

Johansson, Ingalill., Sellberg, Lena. (2011). *Delrapport 1 Klara Livet*. Blekinge Tekniska Högskola.

Johansson, Christer., Niklasson Lars., Norrman, Charlotte. (2010). *Entreprenörskap och företagande – förutsättningar i projekt. En förstudie av socialfundsprojekt*. Stockholm: Tillväxtverket

Karlsson, Ove. (1999). *Utvärdering – mer än metod*. Stockholm: Kommentus förlag.

Kvale, Steinar., Brinkmann, Svend. (2009). *Kvalitativa forskningsintervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Landstinget Blekinge. (2013). *Projektplan Klara Livet, förlängd projekttid*.

Landstinget Blekinge. (2010). *Projektansökan Klara Livet*.

Landstinget Blekinge (2010) *Projektplan Klara Livet*.

Levander, Ulla (2011). *Utanförskap på entreprenad. Diskurser om sociala företag i Sverige*. Göteborg: Daidalos förlag.

Lindgren, Lena. (2008). *Utvärderingsmonstret. Kvalitets- och resultatmätning i den offentliga sektorn*. Lund: Studentlitteratur.

Mandell, Myrna, P. (1994). Managing interdependencies through programme structures: A revised paradigm. *The American Journal of Public Administration*, 24 (1).

Moxness, Paul. (1984). *Att lära och utvecklas i arbetsmiljön*. Stockholm: Natur och kultur.

Olsson, Jon. (2002). Forskaren som kritisk reflektör. (ss 89-105). I L. Svenson, G. Brulin, P-E Ellström, Ö. Widegren. (Red.), *Interaktiv forskning – för utveckling av teori och praktik*. Stockholm: Arbetslivsinstitutet.

Patton, Michael Quinn (2002): *Qualitative research & evaluation methods*. London: Sages Publications.

Sahlin, Ingrid. (1999). Diskursanalys som sociologisk metod. I K. Sjöberg, (Red.), *Mer än kalla fakta. Kvalitativ forskning i praktiken* Lund: Studentlitteratur.

Schön, Donald, A. (1983). *The reflective practioner: How professionals think in action*. London: Temple Smith.

Senge, Peter. (1990). *The fifth discipline – the art and practice of the learning organization*. London: Century Business.

Spinelli, Ernesto. (2005). *The interpreted world. An introduction to phenomenological psychology*. London: Sage Publications.

Svenning, Conny. (2003). *Metodboken. Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling*. Eslöv: Lorentz förlag.

Svenska EFS-rådet; SPel, (2011) *Programkriterierna i Socialfondsprogrammet. Mervärden i projekten genom lärande miljöer, samverkan, innovativ verksamhet och strategisk påverkan*.

Svensson, Lennart., Brulin, Göran (2013). Om effekter av program och projekt. (ss. 15-34). I Svensson, Lennart., Brulin, Göran., Jansson, Sven., Sjöberg, Karin (Red.), *Att fånga effekter av program och projekt*. Lund: Studentlitteratur.

Svensson, Lennart., Ellström, Per-Erik., Brulin, Göran. (2007). Introduction on interactive research. *International Journal of Action Research*. (3). p. 233-249.

Svensson, Lennart., Brulin, Göran., Jansson, Sven., Sjöberg, Karin. (2009). *Learning through ongoing evaluation*. Lund: Studentlitteratur.

Westlander, Gunnela. (2006). Researcher roles in action research. (pp 45-61). In Kurt Aagaard Nielsen., Svensson, Lennart. (Eds.), *Action and interactive research: Beyond practice and theory*. Maastricht: Shaker Publishing.

Temagrupp Entreprenörskap och företagande. (2012). *Verksamma strategier för ökat och hållbart arbetsintegrerande socialt företagande*. Rapport 0131. Stockholm: Tillväxtverket.

Elektroniska källor

Nationellt strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning (ESF) 2007-2013. [www.esf.se/Documents/ESFiEU/Introsida/Socialfondsprogrammet 2007-2013.pdf](http://www.esf.se/Documents/ESFiEU/Introsida/Socialfondsprogrammet%202007-2013.pdf) (tillgänglig 2013-09-16)

Ramboll Management. Utvärdering av Europeiska socialfonden i Sverige, preliminära resultat. www.esf.se/Documents/Press/Publikationer (tillgänglig 2014-08-28)

2013-09-04 representanten för projektägaren
2013-09-04 projektgruppen

1. Styrkor – förhållanden till Landstinget Blekinge som har ett positivt inflytande på projekt Klara livet

Projektgruppen	Representanten för projektägaren
Inom gruppen finns värdefulla erfarenheter från projekttiden 2011-2013, som man kan bygga vidare på	Att bli en del av Blekinge paraplyprojektet innebär att projektet stärks och att erfarenheter kan delas
Det finns ett omfattande material att arbeta vidare med	Transnationella arbetet, som tagit flera steg framåt
Det transnationella samarbetet med det finska projektet Mood for Work	Duktiga medarbetare i projektet
Projektidén	Starkt koncept
Projektet ligger arbetsmarknadspolitiskt väl i tiden	
En planerad strategigrupp	
Det planerade paraplyprojektet som genomförs vid Blekinge kompetenscentrum	
Landstinget Blekinge, FINSAM, Arbetsförmedlingen och Europeiska socialfonden tror på projektet	
Den entusiasm som finns hos projekt-deltagarna	
Arbeta i en kreativ miljö	

2. Svagheter – förhållanden till Landstinget Blekinge som har ett negativt inflytande på projekt Klara livet

Projektgruppen	Representanten för projektägaren
Permanent samverkan mellan projektets aktörer kan bli svår att uppnå	Projektgruppen kan inte tolka resultatet
Samhällsekonomi saknas	Inte klart vem som ska äger konceptet "Liv i livet"
Svårigheter att få ett socialt företag att bli lönsamt. Kan Kompetens i vård och omsorg (KIVO) bli ett vinstdrivande företag? Finns synergieffekter?	
Att inte kunna engagera rätt resurser i projektet	
Projektorganisationen är inte lagd ännu	
Ny chef/representant för projektägaren, vid årsskiftet 2013-2013	
Handledarnas anställning i projektet. Är 75 % tillräckligt?	
Den planerade strategigruppen i relation till ny styrgruppskonstellation	

3. Möjligheter – förhållanden utanför Landstinget Blekinge som har ett positivt inflytande på projekt Klara livet

Projektgruppen	Representanten för projektägaren
Att ha skapat ett socialt företag, som kan implementeras efter projekttidens slut	Möjligheten att utveckla eget företagande
Kunna arbeta och driva ett hållbart projekt med hållbara lösningar	Projektet kan leda till försörjning efter projektet
Hållbara lösningar i samarbete med det finska projektet Mood for Work.	Det internationella samarbetet, särskilt NOPE
Vidareutveckla projektets lärande miljö och en lärande organisation	
Genomföra fler kurser än de som ingår i projektets grundplanering och pröva appen/surfplattorna	

4. Hot – förhållanden utanför Landstinget Blekinge som har ett negativt inflytande på projekt Klara livet

Projektgruppen	Representanten för projektägaren
Att medfinansieringen inte lyckas fullt ut	Kraftlösa samverkanspartners
Projektorganisationen är ännu inte låst, något som skapar oro bland projektdeltagarna	Att ett gemensamt sätt att samverka med olika organisationer inte utvecklas
Att projekttidén inte kommuniceras tillräckligt tydligt	Tolka resultatet – behöver hjälp utifrån
Att en hälsoekonom inte kan rekryteras till projektet	
Framtiden för Blekinge kompetenscentrum är oviss	
Juridiken – vem äger projektet? Vem äger utbildningskonceptet?	

2014-01-27 representanten för projektägaren

2014-01-28 projektgruppen

1. Styrkor – förhållanden till Landstinget Blekinge som har ett positivt inflytande på projektet Klara livet

Projektgruppen	Representanten för projektägaren
Projektet har ett kunskapsverifierat koncept och en hållbar idé	Projektet inriktas mot en angelägen målgrupp - individer som befinner sig i utanförskap/ är exkluderade från arbetsmarknaden
Utbildningskonceptet är beprövat	Projektidén gynnar Landstinget Blekinge
Inom några av Landstinget Blekinges verksamheter, psykiatri och primärvården finns ett uttalat intresse och en intention att använda utbildningskonceptet	
De befintliga kontaktnäten Stödet från psykiatri	
Klara Livet är en del av ett större samhälleligt sammanhang	
Den samlade kunskapen i projektgruppen bidrar till en bred kompetens Både en inifrån- och en utifrånvy finns liksom kunskaper om hur individer motiveras.	
Projekt Klara Livet har ett positivt rykte externt	
Kurserna är dynamiska. Utbildningskonceptet kan anpassas till olika målgrupper	

2. Svagheter – förhållanden till Landstinget Blekinge som har ett negativt inflytande på projektet Klara livet

Projektgruppen	Representanten för projektägaren
Projektet har inte ett tillräckligt utvecklat kontaktnät	Projektets plats i landstingets organisation är oklar
Landstinget Blekinge har en organisationsstruktur och en organisationskultur som försvårar/omöjliggör entreprenörskap	Avsaknad av vetenskapliga metoder vid genomförandet av projektet.
Personbundna mandat inom Landstinget Blekinge. Vad händer exempelvis vid chefsbyte inom psykiatri?	Den nya styrgruppen är alltför stor för att kunna fatta välgrundade beslut
Oklart vem som ska leda verksamheten vid Blekinge kompetenscentrum. Översyn av den politiska organisationen har påbörjats	
Framtiden för Blekinge kompetenscentrum är oviss, bland annat uttrycks det i att utbildningsverksamheten vid årsskiftet flyttade till personalavdelningen	
Antalet handledare är otillräckligt. Några är ointresserade av arbeta vidare med kurserna, andra har inte tillräcklig kompetens. Signaler finns på att en del kursledare vill använda konceptet utanför Klara livet	

3. Möjligheter – förhållanden utanför Landstinget Blekinge som har positivt inflytande på projektet Klara livet

Projektgruppen	Representanten för projektägaren
Det finns en hög arbetslöshet, vilket medför att det finns ett behov av interventioner och åtgärder. Klara Livets projekttidé blir då bärande	Möjligheter att samverka med andra organisationer
Projektet ligger rätt i tiden, erbjuder ett alternativ som saknas för projektets målgrupp.	
Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen på central nivå har en uttalad viljeinriktning som ligger i linje med Klara Livets projekttidé	
Fortsatt samarbete med Finsam, möjlighet för projektet? Utökad ekonomiskt stöd från Finsam bör undersökas	
Att identifiera en stark affärsidé som medför att Klara Livet blir oberoende av de beslut som fattas internt och externt.	
Möjliga målgrupper som kan inkluderas i caféidén är äldre (äta den mat som levereras av hemtjänsten tillsammans) och studenter.	
Är Företagshälsovården en samarbetspartner?	
Kursdeltagarna har fått möjlighet till arbete efter genomgången utbildningsprogram	
Viktigt att arbeta uppsökande. Detta kan göras genom att ta kontakt med företag, organisationer, företagshälsovård för presentation av utbildningskonceptet.	

4. Hot – förhållanden utanför Landstinget Blekinge som har ett negativt inflytande på projektet Klara livet

Projektgruppen	Representanten för projektägaren
Förändringar på nationell nivå inom Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan	Förändringar i omvärlden, exempelvis omprioriteringar
Individer som har en egen agenda De ”stuprör” som identifierats internt finns även externt	
Att Arbetsförmedlingen ändrar sina riktlinjer och regler, exempelvis att Resa-platser försvinner	
Förändring av lagar och förordningar	
Samhällsförändringar och behovet av förnyelser är ett påtagligt hot för projektet	
Utbildningskonceptet kan ”stjälas”.	

Dialogseminarium – uppföljning av slutrapport för projektiden 2011-2013

För att bidra till lärande och utveckling är det värdefullt att återföra kunskap och skapa arenor där de som aktivt arbetar i projektet tillsammans reflekterar över resultat och effekter. Detta är det primära syftet med dagens seminarium liksom att formulera konkreta projekt- och effektmål med utgångspunkt i den nya projektplanen, som avser 2013-08-31-2014-08-31.

1. Vilka resultat är mest viktiga/mest intressanta att reflektera över?

- Interventionen/utbildningsinsatsen
- Innehållet i utbildningen
- Aktiviteterna praktik och socialt företagande
- Det transnationella samarbetet
- Programkriterierna
- Prioritera 2-3 lyckosamma resultat
- Prioritera 2-3 mindre lyckosamma resultat

Fokus i följeutvärderingsrapporten är:

- Dialogseminariet/lärandeseminariet/workshops.
- Kommunikationsstrukturen inom projekt Klara Livet
- Hur blir kommunikation ett värdefullt verktyg?
- Kommunikationsproblem i projektet
- Utbildningskonceptet
- Att vara kursledare i heterogena grupper
- Att vara professionell i sin kursledarroll
- Jämställdhet, mångfald och tillgänglighetsaspekterna i utbildningen
- Måluppfyllelse och projektlogik
- Följeutvärderarens slutsatser

På vilket sätt kan Klara Livet sägas vara en social innovation?

- Begreppet social innovation – initiativ som strävar efter att möta samhällets utmaningar och som innefattar innovativa idéer och metoder för hur vi ska lösa samhällsproblem på nya sätt.
- Gräsrotsinitiativ – bygger på nya sätt att möta sociala behov som inte tillgodoses av marknaden eller den offentliga sektorn.
- Systemförändrande – intentionen är att förändra värderingar, kulturer, strategier och politik

Seminariedeltagarnas konklusioner:

Framgångsfaktorer:

- Projektidén är stark. Kombinationen utbildning och arbetsplatspraktik alternativt socialt företagande bör stärka individens möjligheter att få ett arbete/närma sig arbetsmarknaden.
- Genomförd metodutveckling och lyhördhet för kursledarnas upplevelser och synpunkter.
- Kursledarnas engagemang, kompetens och förmåga att kunna växla mellan närhet och distans och sätta individen i fokus har varit en framgångsfaktor.
- På den strukturella nivån fyller projektet en viktig funktion och erbjuder verktyg som Arbetsförmedlingen inte tidigare kunnat erbjuda.
- Under projekttiden har innovativa samverkansformer utvecklats.
- Effekter av uppnådda resultat är svårt att uttala sig om i nuläget.

Prioriterade områden:

- Tolkning och analys av resultatet, utfall och effekter bör fördjupas under projektets slutfas
- Analysen av framgångar och misslyckanden
- Stärka och sedimentera den samverkan som byggts upp mellan myndigheter och andra aktörer
- Ge alternativ till ordinarie strukturer och regelverk
- Söka synergieffekter. Hur då?

Bilaga D

Följeutvärderingens intervjupersoner

Intervjuer med representanter för projektägaren, projektledaren och projektdeltagare

Gunilla Skoog	Planerings- och utvecklingsdirektör, representant för projektägaren	Landstinget Blekinge (1)
Göran Holst	Vikarierande chef vid Blekinge kompetenscentrum, representant för projektägaren	Landstinget Blekinge (2)
Lena Wikström	Projektledare	Landstinget Blekinge (4)
Helen Havby	Projektledare	Landstinget Blekinge (1)
Ylva Haasum	Projektkoordinator	Landstinget Blekinge (1)
Karin Roslund	Projektekonom	Landstinget Blekinge (1)
Angela Sandström	Resurs socialt företagande	Landstinget Blekinge (1)
Conny Gustafsson	Resurs socialt företagande	Landstinget Blekinge (1)
Christina Lemark	Resurs, affärsutvecklare	EkonoVi (2)
Carina Andersson	Kurshandledare/administratör	Landstinget Blekinge (2)
Helen Swärd	Kurshandledare/administratör	Landstinget Blekinge (2)
Johan Åslund	Kurshandledare	Landstinget Blekinge (1)
Ingemar Ljungqvist	Projektledare Blekingeparaplyet ”Återhämtning från psykisk ohälsa”	Landstinget Blekinge (2)

Intervjuer med medlemmar i styrgruppen*

Lavona Johansson	Enhetschef	Karlshamns kommun (1)
Birgitta Ratovich	Förvaltningschef	Ronneby kommun (1)
Susanne Rolfner Suvanto	Projektledare äldre psykiska hälsa	Sveriges kommuner och landsting (1)
Eva-Lena Strandberg	FoU ledare	Blekinge kompetenscentrum(1)
Olof Sjölin	Förbundschef	Finansiell samordning i Blekinge län (FINSAM) (1)

*Styrgruppsmedlemmarna

Lisa Andersson, Kjell Boström, Mona Eklund, Mikael Engvall, Stefan Filipsson, Ylva Haasum, Göran Holst, Katriina Hugosson, Håkan Jenner, Peter Johansson, Anneli Myrbeck, Kristina Möller, Anita Sjödahl, Thomas Svensson, Alain Topor och Claes Wiridén har inte besvarat intervjufrågorna (se bilaga F).

Intervjuer med samverkanspartners

Britt-Karin Franzén	Arbetsförmedlare, ansvarig för kartläggning av praktikplatser i projekt Klara Livet	Arbetsförmedlingen Karlskrona (1)
David Fridlund	Arbetsförmedlingschef för Karlskrona Samverkan	Arbetsförmedlingen i Karlskrona (1)
Mats Frank	Sektionschef	Arbetsförmedlingen i Karlskrona (2)
Anneli Pettersson-Norrman	Näringslivsutvecklare	Karlskrona kommun (1)
Marie Therese Siggelkow	Samverkansansvarig	Försäkringskassan i Karlskrona (1)
Marianne Lundkvist	Verksamhetsledare och företagsutvecklare	Coompanion - företagsrådgivare för kooperativt företagande i Blekinge (1)
Magdalena Urbanska	Processledare för aktiviteten introduktion till socialt företagande inom projekt Klara Livet	Coompanion - företagsrådgivare för kooperativt företagande i Blekinge (1)
Chatarina Rosénqvist	Näringslivsutvecklare	Region Blekinge (1)
Olof Sjölin	Förbundschef	Finansiell samordning i Blekinge län (FINSAM)
Margaretha Jansson	Sektionschef	Socialförvaltningen Karlskrona kommun

Intervjufrågor till representanter för projektägaren Landstinget Blekinge och projektdeltagare

1. Hur bedömer du projektets måluppfyllelse i relation till projektdirektiv och projektplan?
2. Vilka framgångar respektive misslyckanden kan du identifiera?
3. Hur uppfattar du projektets nyttoaspekt?
4. Vilka möjligheter och hinder finns för hållbar implementering av projekt-idén inom Landstinget Blekinge?
5. Hur ska, enligt ditt sätt att se, projektets resultat analyseras och spridas?

Bilaga F

Intervjufrågor till styrgruppens medlemmar – Paraplyprojektet ”Återhämtning från psykisk ohälsa”

1. Vilka är styrgruppens primära uppgifter?
2. Hur uppfattar du paraplyprojektet ”Återhämtning från psykisk ohälsa?”
3. Vilka förväntningar finns på styrgruppen från de fem projektens projektledningar/projektdeltagare?
4. Hur bedömer du projekt Klara Livets måluppfyllelse i relation till projektdirektiv och projektplan?

Intervjufrågor till samverkanspartners

1. Beskriv hur du uppfattar projekt Klara Livet. Vad har varit framgångsrikt och nytänkande respektive mindre lyckosamt?
2. Har rätt samverkansaktörer medverkat i projektet?
3. Hur uppfattar du projektets nyttoaspekt?
4. Hur ser du på implementeringen av projektidén inom befintlig verksamhet?
5. Vilken roll har den organisation som du företräder under implementeringsfasen?
6. Vilka frågor och uppgifter bör prioriteras inom projektet?
7. Hur ska, enligt ditt sätt att se, projektets resultat analyseras och spridas?

Intervjufrågor till affärsutvecklaren i projekt Klara Livet

1. Vad innebär det konkret att projektet gått ifrån en oklar till en klar affärsidé?
2. Hur ser rollfördelningen ut i nuläget? Beskriv processen från oklara till klara roller och strukturer.
3. Vilka möjligheter respektive hinder ser du för fortsatt implementering av projektidén?
4. Hur ser du på din roll och ditt arbete som affärsutvecklare i projektet? Vad kan man lära inför kommande, liknande projekt?
5. Hur förhåller sig ditt arbete med projektgruppen till resultat- och effektmålen i den uppdaterade projektplanen?
6. Hur har du tillsammans med projektledare och projektgrupp arbetat med etableringsanalys och affärsutveckling? Beskriv arbetet, misslyckanden och framgångsfaktorer.
7. Hur bedömer du etableringsanalys i relation till den budget som baseras på de utbildningsuppdrag som finns under hösten 2014.
8. Vad innebär den omorganisation som Landstinget Blekinge genomför för projektets budget och fortsatta implementering?

ISSN 1103-1581
ISRN BTH-RES-04/14-SE
urn:nbn:se:bth-00606